

OSZK HÍRADÓ

XXXIV. évfolyam, 1991. 7-8. szám

TARTALOM

KRÓNIKA

2. Kovács József (1926–1991) (P.Gy.)
3. Megemlékezés dr. Zámboreszky Ilonáról (1904–1991) (Csillag Lászlóné)
4. Személyi hírek és változások

MUNKÁNKRÓL, KÉRDÉSEINKRŐL

5. Juhász Gyula főigazgató a következő köszönőlevelet kapta Paskai László bíboros prímás, esztergomi érsektől (P.G.)
6. A "Dante-kódex" restaurálása (Beóthyne Kozocsa Ildikó)
10. Részletek az Országos Széchényi Könyvtár 1990. évi beszámolójából

KIÁLLÍTÁS

18. Az OSZK Mozart-kiállításai (Murányi Róbert)

KIADVÁNYAINK

19. Fallenbüchl Zoltán: Az 1738/39. évi országos diákösszeírás (Weeber Tibor)

TÁJÉKOZÓDÁS

22. Katalógusok és kölcsönzés a washingtoni Kongresszusi Könyvtárban (Kürti Lászlóné)

MÚLTUNK, ÖRÖKSÉGÜNK

23. A "legnagyobb magyar" és a sajtó (Batári Gyula)

MUNKATÁRSAINKRÓL

26. Emlékezés Kozocsa Sándor bibliográfusra (Lakatos Éva)
26. Jékely Zoltán az OSZK-ban (Batári Gyula)

SAJTÓFIGYELŐ

27. Milyen jogokról kell lemondania annak, akit előléptetnek?
28. A Zárt kiadványok tárának születése (Tombor Tibor)

KÖNYVTÁRUNK ÉLETÉRŐL

30. Körlevél (Juhász Gyula főigazgató)

SZERKESZTŐSÉGI ROVAT

31. Elhunyt az OSZK Híradó első szerkesztője, Kovács József (-i -a)

Címlapkép: Illusztráció a Dante-kódexből

KRÓNIKA

Kovács József (1926–1991)

Szomorúan állunk Kovács József kollégánk, barátunk koporsójánál. Halálának híre gyorsan futott végig a nemzeti könyvtár folyosóin, akár csak huszonöt évvel ezelőtt feleségének, könyvtárostársának, Süveges Ilonának a halálhíre. A sors mindkettőjüknek a váratlan és hirtelen halál kegyét engedélyezte.

A hatvanöt éves korában elhunyt Kovács József Dél-Szlovákiából, Palóccországból származott, paraszti sorból. A második világháborút követő felvidéki magyar exodus első hullámával, 1945-ben került át Ózdra, először ipari munkára. Az érdeklődő fiatalember csakhamar tudósításokat kezdett írni a helyi sajtó számára. 1946-tól 1953-ig újságíróként működik.

Közben tanulni akar. A budapesti Pedagógiai Főiskolán három év alatt, 1953-ban könyvtárosi, majd ezt követően, 1953-tól már Budapesten, a Népkönyvtárban dolgozva, az egyetem bölcsészkarán középiskolai tanári oklevelet szerez.

1954-ben kerül – a beolvasó Népkönyvtári Központtal a Széchényi Könyvtárba, ahol kezdetben a Könyvfeldolgozó osztályon, később a Hírlaptárban dolgozik. Részt vesz a könyvtár házilapjának, az OSZK Híradónak az indításában.

1959 elején kerül Zircre, a Cisztercita Rend állami tulajdonba vett és műemlékkönyvtárként az OSZK keretébe utalt, nagyhírű gyűjteményébe. Jó ideig egyedül küzd tengernyi feladattal. Itt veszi kezdetét az a maig tartó, most véget ért harminckét esztendő korszak, mely elhunyt barátunk életének legértelmesebb szakasza: a zirci könyvtár vezetése, az állami tulajdonba vett egyházi könyvtár bemutatása egyre nagyobb számú, az utóbbi két évtizedben már évi sok tízezernyi látogatónak – külföldieknek és belföldieknek, belföldről főleg az ifjúságnak – a Zircre látogató gyerekek ezreinek. A kisváros – elsősorban könyvtára révén – a Balaton-parti kirándulók kedvelt program-pontja lett. A változott rendeltetésű könyvtár így is küldetést teljesített.

Kovács zirci működésének első korszakában voltak a könyvtár sorsában nehéz szakaszok is. Mindenekelőtt a népkönyvtári szemlélet nyomán ide is behatoló állományapasztó törek-

vések, és ugyanakkor az új megjelenésű, gyűjtőkörileg idegen könyv- és folyóiratanyag beszerzése. Mégis, a gyűjteményből korábban kiiktatott könyvanyag egy részét később pótolták, az emitt idegen, tévesen beszerzett, nemegyszer népkönyvtári jellegű könyvek kiiktatását megkezdték.

A kezdő időszak nehézségei után Kovács József megtalálta könyvtári munkájában az egyéniségének leginkább megfelelő utat. Hosszú küzdelem árán sikerült elérnie a könyvtárban azt a személyzeti létszámot, mely a látogatók hullámaihoz igazodó időbeosztást és értelmes munkamegosztást tett lehetővé. Társadalmi megbízatásai súlyt biztosítottak a könyvtár számára. Megbecsült együttműködést épített ki azokkal az intézményekkel, melyeknek a könyvtár sorsához közük volt: az egyemelettel lejjebb működő múzeummal, a hatalmas rendházépület kezelését végző tanintézetrel, a templom melletti szárnyban működő plébániával.

A zirci könyvtár legutóbbi két évtizedében egyre inkább a restitúció elve érvényesült. Kovács felismerte és érvényre juttatta azt a történeti szemléletet, mely korábbi munkájából hiányzott. Jobban megbecsülte a muzeális jelentőségű könyvanyagot, elkezdte a hely- és tájtörténeti kiadványok gyűjtését. Kis helyiségek átépítésével kialakított egy új, "barokk" előadótermet, melyben a legkorábbi rendi könyvtár eredeti könyvanyagát az eredeti, műemléki értékű bútorokban, az eredeti szakrendben állította fel.

Gyakorlati érzéke és gazdasági-igazgatási ismeretei megkönnyítették számára a rekonstrukciós jellegű munkák szakértő szemmel tartását, irányítását. Évtizedig küzdött – mindmáig – a rendházépület gombával fertőzött fafödémjeinek a megmentéséért.

Milyen volt Kovács József, az ember? Erről elsősorban munkatársai tudnak vallani. Példamutató, szorgalommal, tanulással, önműveléssel magát fejlesztő, mindig szerény és zárkózott, a kollegialitásban mindig élen járó, minden munkában tevékenyen részt vevő munkatárs és barát.

Az Országos Széchényi Könyvtár vezetőinek és munkatársainak együttérző részvétét tolmácsolom halott kollégánk fiának és két leányának, és a könyvtár munkatársainak.

P. Gy.

Elhangzott Kovács József temetésén

Megemlékezés dr. Zámorszky Ilonáról (1904–1991)

1988. májusáig, tizenkét éven át, az OSZK-ba reggelente legkorábban érkező munkatárs egy idős hölgy volt: dr. Zámorszky Ilona, mindnyájunk szeretve tisztelt Ilonka nénije.

A Külföldi Folyóiratok Központi Katalógusában dolgozott, és – mivel csak havi 70 óras megbízása volt – már 12 és 13 óra között el is ment az épületből. Jellegzetes kis alakját, amint nyugodt tempóban ballag, mindenki ismerte a Budavári Palota-komplexumban: még a Komber étterem dolgozói is számon tartották "az Ilonka nénit". Időjárásnak fittyet hányva, minden nap bejött; amikor 1986 és 1987 januárjában a jégtől és hótól szinte járhatatlanná vált környékünkön a száraz időben sem veszélytelen bazaltkocka kövezet, ő azokon a napokon is pontosan megérkezett.

Ilonka néni hosszú és tevékeny élete folyamán hivatalosan kétszer ment nyugdíjba, harmadszor "szerződése lejárt", negyedszer pedig, 87 éves korában élete órája járt le, az inga megállt...

Csak közeli munkatársai és régi ismerősei tudták róla, hogy személyében a könyvtáros pálya két háború közötti képviselőjét is tisztelhetjük: a Parlamenti Könyvtárban dolgozott 1922-től, és 45 évesen kényszernyugdíjba küldték 1949-ben... Munkaköre ott többrétű volt: gyarapításban a kötelempéldányokkal foglalkozott, a feldolgozás területén szakozott, az olvasószolgálatban szakinformációkat nyújtott az irodalom, művészettörténet és régészet tárgykörökben. A Pázmány Péter Tudományegyetemen ugyanis művészettörténet, régészet és olasz irodalom szakot végzett. Doktori értekezését 1932-ben a parlament épületéről írta; az Országházzal mint művészeti együttessel foglalkozó szakemberek körében ma is ismert Zámorszky Ilona disszertációja.

Szíve alapvetően a művészettörténethez húzta, de könyvtáros múltja is mélyen élt benne. 1976-ban, nálunk még új munkatársként, részt véve egy év eleji, pezsgő hangulatú, tervekkel teli munkaértekezleten, utána azt mondta nekem: most jöttem rá, hogy 26 évet elvesztem, amíg nem könyvtárban dolgoztam! (Ti. kényszernyugdíjaztatása után pár évvel újból munkába állt, és az IBUSZ-ból ment öregségi nyugdíjba 1975-ben.)

Amikor 1988-ban megváltunk tőle, akkor derült csak ki igazán, mit jelentett Ilonka néni az osztálynak. Ő észrevétlenül, a saját szerepének hangsúlyozása nélkül a kezébe vett min-

*Az Országház dunai homlokzatának árkádrészele,
ahonnan a mai könyvtári bejárat nyílik*

den hálátlan, "nemszeretem" feladatot, ezeket folyamatosan és következetesen végezte, úgy, hogy egyfelől elkényeztette munkatársait, másfelől rendre, fegyelemre ösztönözte őket. Egy 25 fős osztályon a napi élettel együttjáró, apró, de nélkülözhetetlen dolgokat vállalta: a jelenlétek regisztrálását, ebédjegy-befizetést, havi munkajelentések összeszedését, kimenő és bejövő posta iktatását, stb. Íróasztalában tartott egy tartalék szemüveget, mellyel kisegítette azt, aki otthon felejtette az olvasószemüvegét. De még egy nagyítót is behozott nekünk, és éveken át azzal olvastuk a rossz tipográfiájú, külföldi segédkönyvek apróbetűs szövegét. Adminisztratív és "emberbaráti" ténykedésén túl fáradhatatlanul rendezte katalógusainkat: kiszedte és beosztotta a cédulákat, kigyűjtött anyagrészeket előrendezett, címkézett, jegyzékek alapján selejtezett, stb. Szinte figyelmeztetni kellett, hogy ne erőltesse túl magát!

Mindenkihez barátságos volt, de kedvessége sosem volt erőltetett; véleménye kimondásában mindig bölcs volt, ám nem lépett fel orákulumként. Nem felejttem el azt a külföldi OSZK-társasutat, melyen együtt vettünk részt: Ilonka néni rendkívül finoman kisegítette gyakorlatlan idegenvezetőnket, és bántás nélkül figyelmeztette a renitens útítársakat is.

Osztályunkon annyira azonosult a feladatokkal, hogy amikor a 80-as évek elején már úgy látszott, hogy nem tudjuk a részfoglalkozású munkatársakat tovább szerződtetni, Ilonka néni bement Szilvássy Judit osztályvezetőhöz, és azt mondta neki: Juditkám, én látom, hogy a munkásokhoz mennyire szükséges, hogy a segédmunkákat elvégezzem. Ezért ne aggódj, ha pár hónapig nem tudsz fizetést adni, én akkor is bejárok majd, és dolgozom nektek. – Ilyenfajta alkuba természetesen nem egyezhettünk volna bele, de e kis történet jól bemutatja azt a lelkiületet, amellyel Ő részt vett munkánkban.

Élete utolsó 3 évét is változatlan aktivitással töltötte el családjában: továbbra is azt végezte, amire másoknak szüksége volt. – A negyedik, teljes nyugalomba vonulása 1991. június 17-én következett be, mintegy háromhavi kórházi ápolás végén.

Amíg a KFKK kollektívájában csak egy, Őt még ismerő, régi munkatárs is marad, annak számára az önzetlenül végzett munka erkölcsi nagyságára Ilonka néni személye lesz a példa.

Csillag Lászlóné

Részlet Lotz Károly törvényhozást allegorizáló festményéből (Diszlépcső csarnok)

Személyi hírek és változások 1991. júl. 1. – aug. 31.

Új dolgozóink:

Kostyán Ákos szakalk. III. Számítástechn. alk. oszt.

Eltávoztak a könyvtárból:

ÁTHELYEZÉSSEL:

Kunos Edit szakalk. IV. MK Nemzetbiztonsági Hivatal; Rékási Katalin szakalk. IV. Idegenforg. Szakközépisk. és Szálloda; Zalatnai Pálma szakalk. IV. II. ker. ált. isk.

MUNKAVISZONYA MEGSZÜNT:

Dr. Mács Ildikó csv. szakalk. IV.; Szilassy Bertalanné szakalk. IV.; Zséli Natália bm. I.

NYUGDÍJBA VONULT:

Prepeliczay Györgyné szakalk. IV.; Zrínyi Miklós bm. II.

KILÉPETT:

Gaál Miklós bm. I.

FELMONDOTT:

Dr. Mátrai Erzsébet szakalk. III.

MUNKÁNKRÓL, KÉRDÉSEINKRŐL

JUHÁSZ GYULA főigazgató
a következő köszönőlevelet kapta
Paskai László bíboros, prímás,
esztergomi érsektől:

Azt nyilván sokan tudják a könyvtár munkatársai közül, hogy a Restauráló laboratórium évek óta restaurál egyházi gyűjtemények számára értékes kódexeket, könyveket. A köszönőlevél viszont egy glóbusz restaurálása kapcsán született. Két éve ugyanis a Restauráló laboratórium és a Hírlap-állományvédelmi

osztály restaurátorai glóbuszt is tudnak restaurálni, miután kb. egy évig együtt gyakoroltak: tanultak a bécsi Nationalbibliothek két restaurátorával – Gerda Mojesch és Marieliese Schack – a glóbuszok restaurálásának tudományát.

Nagy László kollégánk, a Kézirattár tud. főmunkatársa, az egyházi gyűjtemények szakértője rögtön élt a lehetőséggel, és a levélben említett glóbuszt a Restauráló laboratóriumba hozatta restaurálásra. A munka szépen sikerült, erről tanúskodik az érseki levél.

P. G.

DR. PASKAI LÁSZLÓ
BÍBOROS, PRÍMÁS,
ESZTERGOMI ÉRSEK

1301 ESZTERGOM, PF. 25
TELEFON: (03) 11-188
(03) 11-490
TELEFAX: (03) 11-085

1991. aug. 5.
ESZTERGOM: _____
SZÁM: 2294/1991.
HIV. SZÁM: _____
MELLEKLET: _____

JUHÁSZ GYULA úrnak
O.Sz.K. főigazgató
Budapest, Pf. 486.
1827

Igentisztelt Főigazgató Ur!

Abból az alkalomból, hogy az Országos Széchenyi Könyvtár restaurátor műhelyéből a Bibliotheca, az Esztergomi Főszékesegyházi Könyvtár visszakapta a megújított Bleau többszázéves földgömböt, megköszönöm fáradozásukat, igen értékes munkájukat. Nemcsak a mostani, hanem az eddig nyújtott szakszerű és gondozásra végzett restaurálásokért is köszönetemet fejezem ki, amelynek gyümölcseit az esztergomi egyházi gyűjteményeink élvezik.

Kérem Főigazgató Ur további segítségét is egyházi és nemzeti kincseink számára.

Fogadja Főigazgató Ur nagyrabecsülésem kifejezését

Paskai László
bíboros, prímás,
esztergomi érsek.

A "Dante-kódex" restaurálása

A Restauráló Laboratóriumba valamilyen céllal, vagy csak kíváncsiságból belépő könyvtáros kollégák érdeklődéssel szokták figyelni, milyen "műtárgyak" fekszenek éppen a munkasztalon. Különösen feltűnik, ha szokatlan méretű, formájú a restaurálás alatt álló "dokumentum", legyen az rendkívüli méretű, fatáblás, kapcsos könyv, illuminált kódex, glóbusz, selyemre nyomott térkép, vagy egyéb különleges darab.

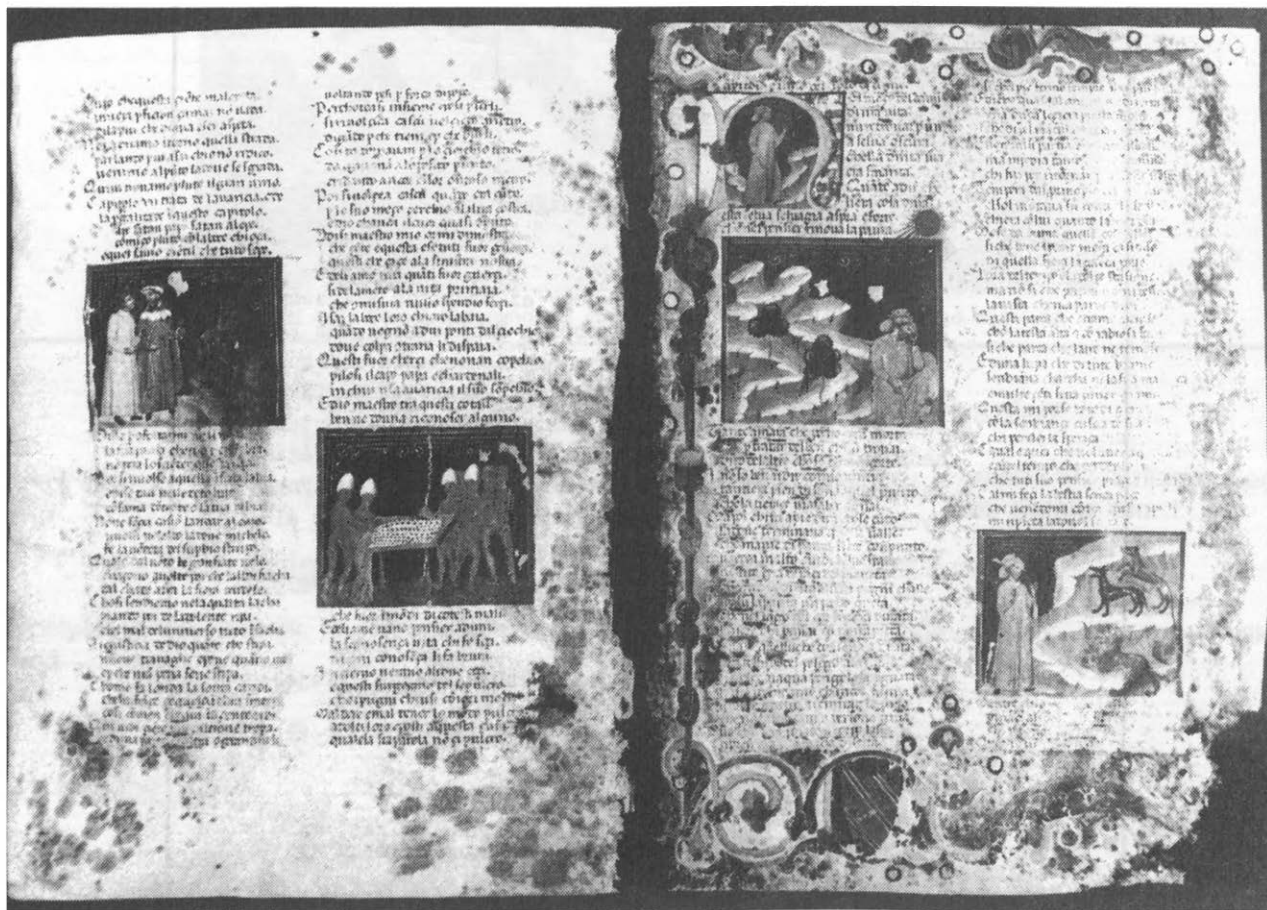
Hasonló, több kolléga érdeklődését felkeltett munka folyik ebben az évben az egyik szobában. Ennek az írásnak a célja, hogy bővebb információval szolgáljon a munka részleteiről, mint az egy rövid látogatás alkalmával lehetséges.

Tehát a szóban forgó, restaurálás alatt álló kézirat a "Dante-kódex"-ként emlegetett mű, a Budapesti Egyetemi Könyvtár állományából való, és az 1984 óta nálunk folyó restauráló program utolsó darabja. Magáról a "Corvina

program"-ról és részeredményeiről több szakmai fórumon és szakfolyóiratban is szó esett. (Például az egy évvel ezelőtt Budapesten rendezett "Könyv- és papírrestaurálás" nemzetközi konferencián, szakmai bemutatókon, kiállításokon és előadásokon.)

A pergamenre írott, művészi módon illusztrált mű Dante Alighieri: Divina Comoedia című munkája a XIV. századból, Olaszországból származik. 82 számozott lapból és egypár üresen hagyott pergamen előzéklapból áll. Maga az olasz nyelven írott Dante-mű azonban a 78. lapon befejeződik, és a 79-82. lapon latin és görög íróktól való, olasz nyelvre fordított aforizmák és szent szövegek olvashatók. Az utolsó, 82. oldalon érdekes latin nyelvű mondóka van, amely a kódexszel egykorú, minden bizonnyal egyszemélyes kéztől származik. Magyarul így hangzik: "Ezt a könyvet nem fogod kölcsönadni; ha kölcsönadod, nem kapod vissza; ha visszakapod, nem olyan jól (jó állapotban); ha mégis jó állapotban, nem olyan gyorsan; ha mégis gyorsan, elveszítesz egy barátot." (Dr. Fülep Katalin fordítása)

A kézirat a 36. lapig illusztrált, a további leveleken (kivéve az 51. lapot) csak a tervezett

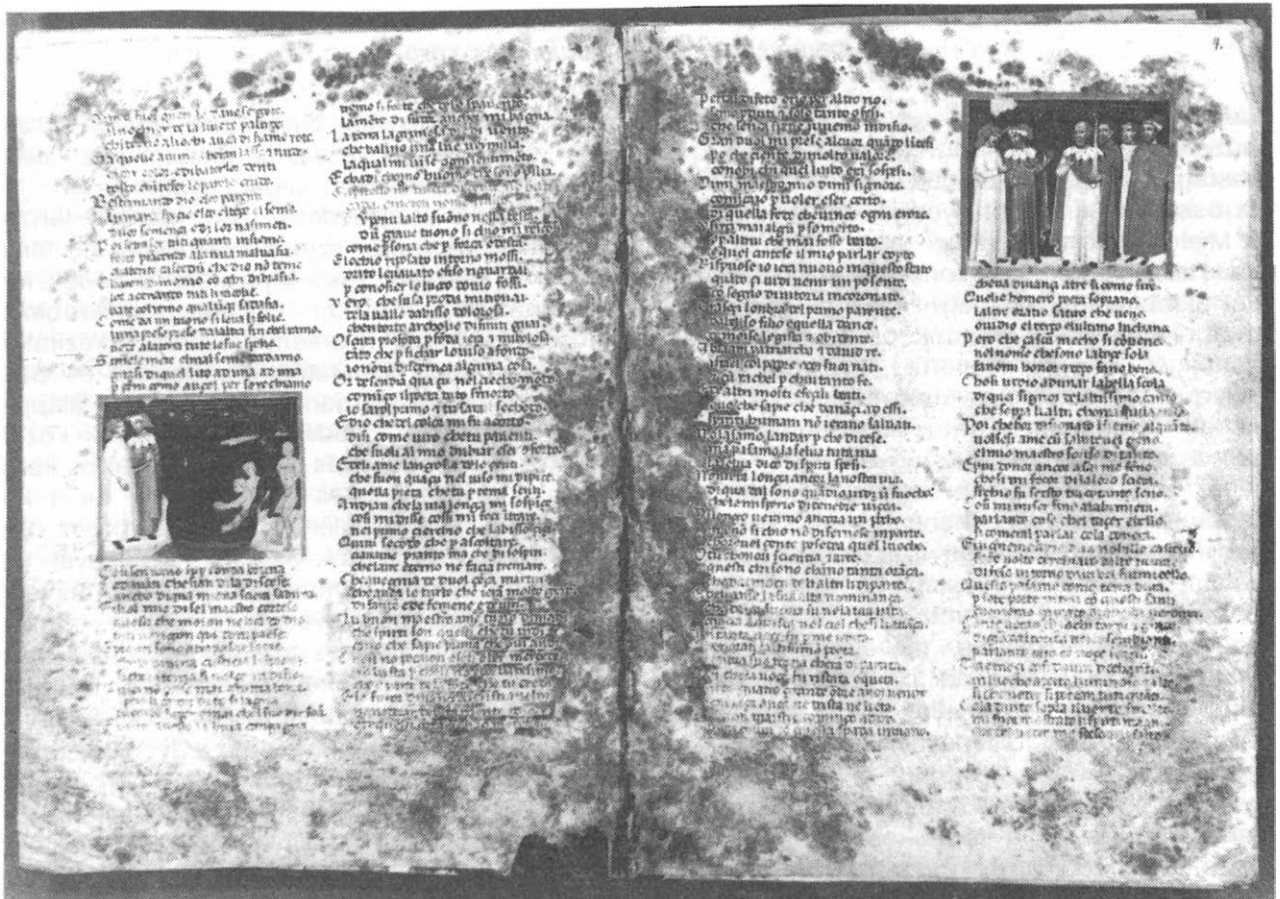
A Dante-kódex lapjai restaurálás közben

képek vázlatos tollrajza látható, távolabb már csak a képek számára kihagyott helyek alá írott apró betűs szöveg utal az oda festendő jelenetek témájára. Úgy látszik, a miniátor valamilyen okból nem fejezhette be a munkát. Az utolsó leveleken képeknek nyoma sincs, igaz, ez már nem a Dante-mű.

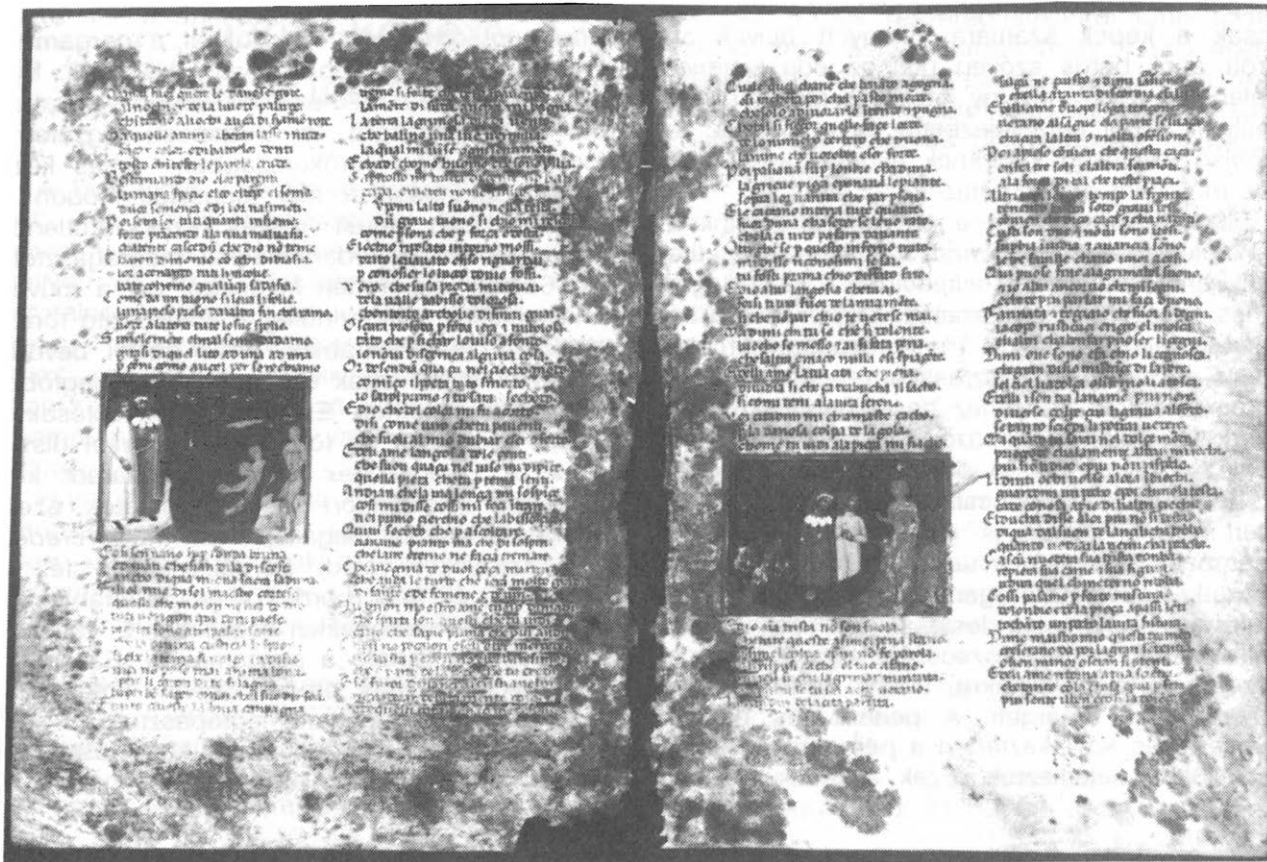
Tudomásom szerint a szöveg és a miniatúrák elemzésével még nem foglalkoztak a kutatók, ennek egyik oka feltehetően a kézirat igen rossz fizikai állapota lehetett. Ugyanis ez a kódex is elszenvedte a Törökországba hurcoltást – Budavár kifosztásakor –, és a többi, már restaurált kódexhez hasonlóan, viszontagságos körülmények között vészeltte át a mintegy 300 évet, amely idő alatt valószínűleg az isztambuli palota kincstárának pincéjében hevert. Ez a kézirat is átnedvesedett, penészgombák, baktériumok támadták meg, amelynek következtében a pergamenlevelek deformálódtak, az illusztrációk festékanyaga sok helyen elmosódott, festékrészecskék ragadtak át a szemben lévő oldalakra, a tinta itt-ott elhalványult, vagy lepergett. A penész- és baktériumfertőzés következtében a pergamenen sötétlila foltok keletkeztek. Ezek a foltok érdekes

módon elkerülik a tintával írott sorokat, így a szöveg jól olvasható. A foltoknál a pergamen elvékonyodott, szakadozott, vagy kilyukadt. Mielőtt a kódex az 1870-es évek végén visszakerült Magyarországra, a Budapesti Egyetemi Könyvtárba, még Törökországban – más kéziratok restaurálásakor már tapasztalt módon az erősebben sérült részeit szakszerűtlenül pergamen- és papírdarabkákkal megragasztották. Sajnos, az eredeti kötéséből ezt a művet is kiemelték, – valószínűleg a kötésborító tönkrement, – és papírtáblás, piros bőrrrel bevont "egyenkötés"-sel látták el, hasonlóan a legtöbb visszaadott kötethez. Ezeket a török kötéseket Mátyás címerével és török felségjelekkel díszítették. A Dante-kódex végén megmaradt két pergamen előzéklapon vasfoltok láthatók, ezek elhelyezkedéséből megállapítható, hogy eredetileg az íveket valódi bordákra fűzte fel a könyvkötő, és a bőrbordák végeit a fatáblákba süllyesztve, vasszögekkel rögzítette. E vasszögek rozsdája látható a pergamenen. Ez a bekötési technika más, eredeti Corvina kötés restaurálásánál is világosan megfigyelhető.

A török könyvkötő, miután a könyvtestet kivette eredeti kötéséből, az íveket a gerinc felőli

A Dante-kódex lapjai restaurálás közben

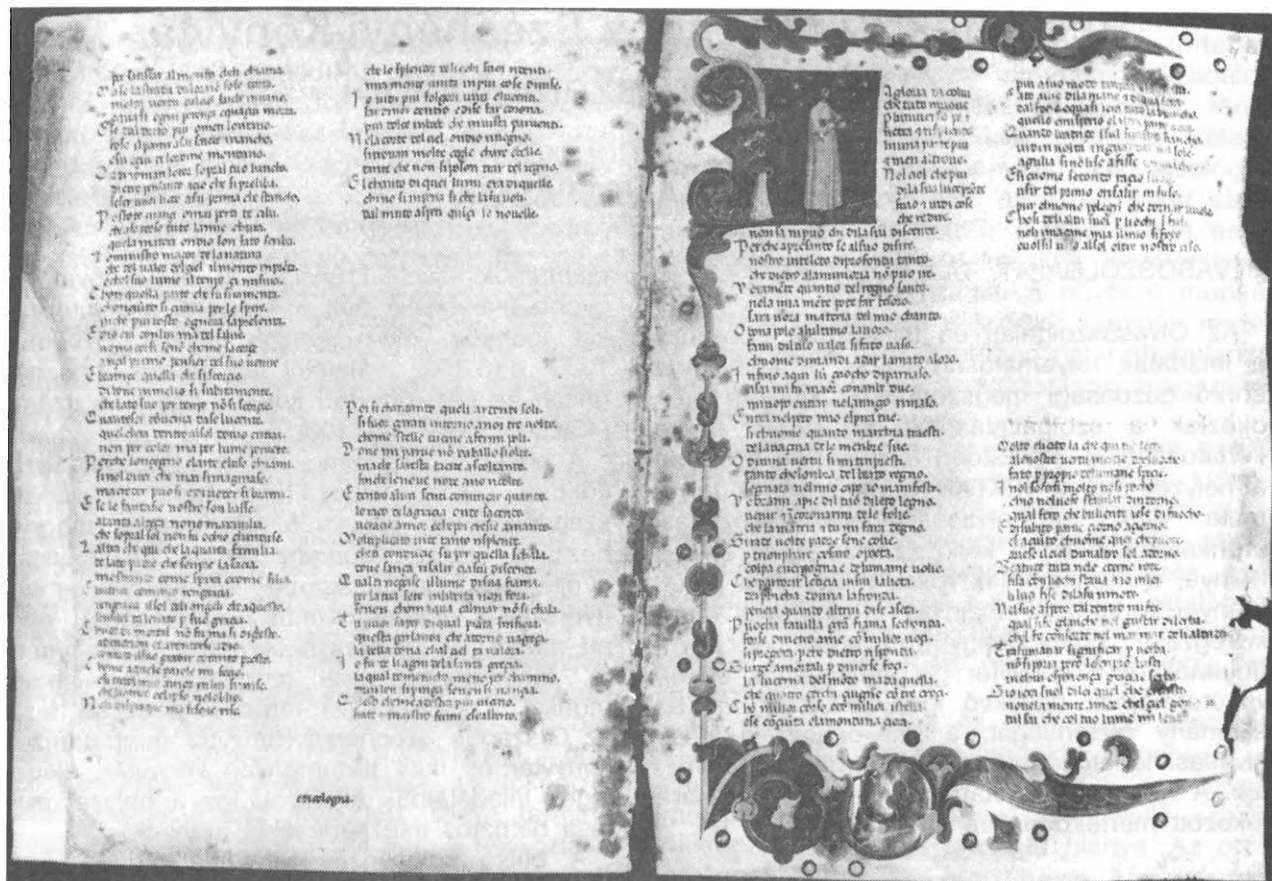
A Dante-kódex lapjai restaurálás közben

részen befűrészelt, a vajatokba zsinegeket húzott, így fűzte fel az íveket, majd a gerincet vastagon megenyvezte. Ez az enyvkrét tartalmazó össze a penésztől gyenge, sérült leveleket.

Mielőtt hozzáfektünk a Törökországból visszakapott kódexek konzerválásához, már jóval előbb alaposan megvizsgáltunk minden kötetet. Nemegyszer hívtunk össze szakértői bizottságot, hogy a felmerülő, elsősorban etikai jellegű - problémákat megvitassuk. A Dante-kódex rendkívüli művészettörténeti értéke és súlyosan sérült állapota ugyancsak indokolta, hogy sorsáról ne néhány könyvtáros és restaurátor döntsön, hanem több, különböző rokon területen működő szakember mondja el véleményét, illetve javaslatát. A szakértői megbeszélésen az Egyetemi Könyvtár kéziratárosa, vegyész, biológus, művészettörténész és restaurátor szakemberek véleménye nyomán alakítottuk ki a konzerválás etikai szempontjait és a restaurálás fő lépéseit. A részletek kidolgozását a műhelyvezető és a restaurátor végezte el. A döntések meghozatala előtt már rendelkezésre állt a kódex festék- és tinta-analízise, a mikrobiológus és a vegyészek vizsgálati eredményei. (Ezek adataival nem untatom az olvasót.) Csak ezeknek és saját előkísérle-

teink eredményeinek birtokában lehetett felelősen kialakítani a részletes munkatervet, beleértve a felhasználható segédanyagokat is.

A munka megkezdése előtt Mikrofilmtárunk az egész kéziratról színes mikrofilmet és fényképeket készített. Első lépésként a kódex fertőtlenítésére került sor. Ugyanis a mikrobiológusok egyöntetű véleménye szerint a kézirat nagy számban kimutatott gombaelem és baktérium, illetve sugárgomba előfordulása alapján nem zárható ki - kedvező körülmények között - azok újraéledése és a kézirat további károsodása. A fertőtlenítés a KÖJÁL-nál, előírt körülmények között, etilén-oxid gázzal történt. Ezután kezdtünk hozzá Szlabey Györgyivel (az Egyetemi Könyvtár munkatársával) a mintegy 1200 munkaórára tervezett restauráló munkához. Először a tinta és a festékek szintartóssági próbáit végeztük el, mert hiába ismerjük alapvetően a kéziratban lévő festékek és tinták anyagait, nem ismerjük azt az egyedi receptet, amely szerint összeállították ezeket. Így mindig lehet és kell is meglepetésekre számítani. Ezt elkerülendő, megvizsgáljuk, nem oldódnak-e a tinták és festékek valamilyen - a kezelése során használni kívánt - vegyszerben. Majd a kézirat ívekre való szétbontása és száraz tisztí-

A Dante-kódex lapjai restaurálás közben

tása következett; a restaurátor egészségének védelme érdekében bioprotektív fülkében. A tisztítás célja a por és penészspóra maradványok eltávolítása. Elektromos rádiózógéppel tisztítottuk és lazítottuk fel az elszarusodásig megkeményedett pergamen széleket. Ezután letisztítottuk a gerincről a vastag enyvréteget, leválasztottuk a török papír- és pergamenragasztásokat. Az illusztrált leveleket különválasztottuk a csak szöveget tartalmazóktól. Először az utóbbiakat kezeltük, ugyanis íratlan szabály, hogy mindig a könnyebb feladattól haladunk a nehezebb felé.

A kódex utolsó ívei erősen deformáltak, ráncosak voltak. Ezek kisimítása a legkíméletesebb módon, saját tervezésű, egyedi kivitelezésű párasító kamrában történt ultrahangos nedvesítő készülékkel. Ez a készülék igen finoman porlasztott, hideg gőzt állít elő, és segítségével zárt térben, szabályozható nedvességtartalmú légtér állítható elő. A gyűrött, kiszáradt pergamenlapok ebben a térben néhány óra alatt felveszik a szükséges nedvességet, és szinte maguktól kisimulnak, majd óvatosan préselve, visszanyerik eredeti formájukat.

Ezután következik a nagyító alatt megvizsgált és rögzítendőnek ítélt festék- és tintaréte-

gek fixálása. Ez – kísérleteink alapján más kódexeknél már jól bevált módon – alkoholban feloldott, cellulózféleséggel, Angliából importált Klucellel történt. Majd a csonka részeket egészítettük ki félnedves pergamenpéppel. Így az illuminált levelekhez nem jut el a veszélyes nedvesség, amely – bár kis mennyiségben, a pépben is van az alkohol mellett. Egyébként a pergamenpéppel történő kiegészítést, annak ma már többfajta variációját többéves kísérleti munka eredményeképpen restaurátoraink dolgozták ki. (Módszerünk iránt külföldi szakemberek is gyakran érdeklődnek.)

A kiegészítés után azonnal a pergamenlevél erősítő, rögzítő felületi kezelése következik: Klucelt és preventív hatású fertőtlenítőszert tartalmazó alkoholt juttatunk finom permet formájában a pergamenre, ezután a levelet óvatosan préseljük, lassan szárítjuk, szűrőpapírok között. A száradás több héten át tart.

A Helikon Kiadó tervezi a Dante-kódex illusztrált lapjainak hasonló kiadását. A fényképfelvételek elkészítésére a lapok restaurálásának befejezése után, de még az ívek felfűzése és bekötése előtt kerül sor.

(Beöthyiné Kozocsa Ildikó)

Részletek az Országos Széchényi Könyvtár 1990. évi beszámolójából

SZOLGÁLTATÁSOK

OLVASÓSZOLGÁLAT, TÁJÉKOZTATÁS

Az Olvasószolgálati és tájékoztató Főosztály a feladatait folyamatosan ellátta, a könyvtárat érintő gazdasági megszorítások egyelőre nem okoztak a szolgáltatásokat alapjaiban érintő korlátozásokat. Várhatóan megváltozik azonban a helyzet, ha a NEKTÁR bevezetésének folyamata eléri az olvasószolgálati-tájékoztatási munkaterületeket: a kellő számítógépes ellátás hiánya, a munkatársak rossz elhelyezési körülményei korlátozzák majd az eredményes munkavégzést. Egyre nagyobb problémát jelent ugyanakkor a könyvtár gyűjteményének és olvasóterméinek növekvő igénybevétele, ami az állomány biztonságát, a színvonalas kutatási-olvasási lehetőségeket mind jobban veszélyezteti. A nemzeti könyvtári minőség megtartására fokozott mértékben kell ügyelnünk.

SZERVEZET, SZABÁLYZATOK

Az időszaki kiadványok teljes körű forgalmazásának áthelyezése a hírlap-olvasóterembe a telelftállomás áthelyezésének anyagi és technikai nehézségei miatt lekerült a napirendről.

A könyvtár olvasói összetételének, dokumentumhasználati módjának változásából adódó tapasztalatokat a főosztály összegyűjtötte, a szükséges javaslatok előterjesztésére az 1991. évi munkaterv keretében kerül sor.

Folytatódott a VII. szinti katalógustérben és az olvasótermekben lévő táblák, feliratok felújítása, a munka befejezésének pénzügyi korlátai voltak. A könyvtárhasználati útmutatók, tájékoztatók kéziratának egy része elkészült.

Ugyancsak elkészültek az olvasószolgálati szabályzatok tervezetei, a közreadást a folyamatban lévő, illetve tervezett módosítások kísélik.

Az olvasószolgálat állandóan növekvő feladatait folyamatosan, rendben ellátta. Működését kedvezően befolyásolhatja, ha a várt szabályzatok végre elkészülnek.

A beiratkozott olvasók száma 21.678 volt (1989: 21.737), külföldi ebből: 1.310. A beiratkozottak között tovább csökkent a kutatók száma, ugyanakkor nőtt a középiskolásoké. Emelkedett a raktári dokumentumokat igénylő olvasók száma (68.220) és a forgalmazott doku-

mentumok száma (188.450) is, ennél jóval nagyobb mértékben nőtt a központi olvasóterme- ket igénybe vevő olvasók száma (132.651; 1989: 113.650), valamint az általuk használt raktári és kézikönyvtári kötetek együttes száma (438.500; 1989: 409.100).

A növekvő forgalom – főleg a vizsgaidőszakokban – sorbanállásra kényszeríti az olvasni szándékozókat, lassítja a kiszolgálást, megnehezíti a raktári állomány és a kézikönyvtári gyűjtemény biztonságának megővését, meggyorsítja a dokumentumok rongálódását, nem ad módot az igényes tájékoztató tevékenységre, lehetetlenné teszi a színvonalas kutató munkát. Összefoglalva tehát kétségessé teszi az Országos Széchényi Könyvtár mint nemzeti könyvtár és mint tudományos könyvtár, elsődleges feladatainak ellátását, így a helyzet javítása hathatós intézkedéseket igényel.

A belső kölcsönzés forgalma tovább nőtt: 44.700 dokumentum (1989: 40.143). A nem feltétlenül szükséges kölcsönzések korlátozásával, és főleg a határidők betartásával javulást kell elérni a könyvtár prézens jellegének megőrzése érdekében.

A gyorsmásolási szolgáltatások munkaszervezetékének módosításával kevesebb munkaerő készített az előző évhez hasonló mennyiségű xerox másolatot: 179.766 A/4 méretű másolat készült az olvasók és a belső munkák céljaira, az ebből származó bevétel 525.570 Ft volt.

A központi olvasó- és tájékoztató szolgálat kurrens feladatai közül:

- szóbeli tájékoztatás során naponta 150–200, különböző szintű információt nyújtanak munkatársaink;

- az írásbeli tájékoztatás során 525 aktát intéztünk el, ebből 205 külföldi volt. Másolási, fotózási engedélyt 254 esetben kértek tőlünk, közlési díjat 56 alkalommal határoztunk meg, 162.000 Ft értékben. A további levelekben érdemi bibliográfiai, faktográfiai, lelőhelyinformációt kértek olvasóink. Nagymértékben megnőtt az érdeklődés a kiadók részéről a ritka, sokszor csak az OSZK-ban megtalálható könyvek iránt. Könyvtárunk egy kiadóval (IKVA Kulturális Kft.) a lehetőségek kipróbálása céljából együttműködési megállapodást kötött.

Az olvasótermi kézikönyvtárak gyarapodása 1.710 mű 1.850 kötete volt (1989: 1.624 kötet).

A kézikönyvtárak állományából 952 kötetet (809 könyv, 143 periodika) tudott a Kötészet javítani, a gyűjtemény fokozódó igénybevétele mellett ennek kétszerese is kevés lenne.

A központi olvasó- és tájékoztató szolgálat speciális feladatai:

– Az olvasótermi kézikönyvtárak mennyiségi és tartalmi felülvizsgálata folyamatosan történik, egyes társadalomtudományi területek anyagának gyökeres felfrissítésére 1991-ben kerül sor. A hiányok pótlása olykor – anyagi okokból is – nehézségekbe ütközik, a kötetelési igények pedig messze meghaladják a főosztálynak juttatott kötetelési kapacitást.

– A kurrens folyóirat-olvasó igen keresett gyűjteményének még jobb hasznosítása érdekében rendszeresen közvetítjük az olvasók részére a PRESSDOK számítógépes sajtófigyelő szolgáltatásait, és kísérleti jelleggel saját figyelmet is indított a főosztály.

– A főosztály készül a központi tájékoztató szolgálat bekapcsolására az OSZK számítógépes hálózatába, ez a felkészülés azonban csak a szakirodalom megismerésében merült ki, a munkatársak felkészítésére, és főképp a kellő számú mikroszámítógép, illetve terminál beállítására még nem került sor. A tájékoztatás céljaira ez idáig kapott egyetlen gép segítségével kellett a lassan növekvő számú CD-ROM eszközök hasznosításáról gondoskodni, a PRESSDOK sajtófigyelést használni, olykor az NAP-ból keresést végezni, szövegszerkesztős feladatokat ellátni, így gyakorlásra, új előkészítő, vagy kísérleti munkákra, főképpen pedig külső adatbázisok használatára nem volt lehetőség.

A referenz adattár folyamatos fejlesztése, gyűjteményének kibővítése más könyvtárakban készített bibliográfiákkal és az OSZK referenztevékenységének válogatott adataival fontos szerepet játszott a központi tájékoztatás, különösen pedig a forrástájékoztatás eszköztárának növelésében. Az adattár számítógépre vitele gép hiányában és a fejlesztők túlterhelése miatt későbbre halasztódott. A forrástájékoztatás erősödő szerepét fontosnak tartva, a II. Országos Bibliográfiai Értekezleten javaslatot terjesztettünk elő a forrástájékoztató eszközök országos rendszerének kialakítása érdekében.

A központi tájékoztatás igényeihez képest elmaradt a CD-ROM adatbázisok, bibliográfiák, kézikönyvek gyarapodási üteme, emellett az egyetlen mikrogép sem volt elegendő ahhoz, hogy a CD-ROM termékek mindennapos eszközei legyenek az olvasók információellátásának.

A magyar irodalomtudományi és történet-tudományi szakkönyvtári információs feladatok ellátása keretében elkészült a hazai történettudományi folyóiratcikkek szakrendi katalógusa. Az irodalomtudományi cikk-katalógus építése is befejezés előtt áll. Ezen a két szakterületen egyaránt nőtt a megkeresésre és a saját kezdeményezésre készített irodalomkutatások, bibliográfiák száma. A növekvő munkaráfordítás, különösen a külföldi igénylők részére készített munkák esetében halaszthatatlanná teszi az információs szolgáltatások árjegyzékének elkészítését.

Tovább épültek a tájékoztató munkát segítő katalógusok, kartotékok (kézikönyvtárak katalógusai, recenzió-katalógus, ténykatalógus, portrékatalógus, sajtótörténeti kartotékok, témaszám-nyilvántartás, hírlap-lelőhelyjegyzék, repertórium-nyilvántartás, analitikus katalógus, stb.). A hazai folyóiratcikkek betűrendes katalógusa az 1946–1948. évek most kigyűjtött anyagával bővült.

Az olvasószolgálati és tájékoztató feladatok igényes ellátását nagymértékben nehezíti a munkatársak túlszűfolt, az OSZK átlagát messze alulmúló elhelyezése, a kellő számú mikroszámítógép és nyomtató hiánya. Az olvasótermek használati lehetőségei bővültek néhány új könyvállvány elhelyezésével, de újabb állványokra, asztalokra, székekre is szükség lenne. A könyvkiadói állomáson megtörtént a szőnyegpadló részleges cseréje, a kezelőpult bővítése viszont elmaradt. Az információszolgáltatás meggyorsításához járult hozzá a telefax berendezés.

Külső kezdeményezésre bejegyzett egyesületként megalakult az Országos Széchényi Könyvtár Baráti Köre, amely előadásokkal, bemutatókkal, kiállításokkal kívánja felhívni az igényes érdeklődők, adott esetben támogatók figyelmét az OSZK gyűjteményének értékeire, szolgáltatásaira.

A Különgyűjteményi Főosztályon a kutatók száma és a helyben használt dokumentumok mennyisége nagymértékben megnőtt annak következtében, hogy szociológiai vizsgálat alá került a Plakát- és kisnyomtatványtár gyászjelentés-gyűjteménye.

A Kéziratár, a Zeneműtár és az RNYT változatlanul jelentős mennyiségű írásbeli és szóbeli tájékoztatást adott.

NYOMDAI TEVÉKENYSÉG, REPROGRÁFIA

A Nyomdaüzem a Váci útra történt költözése óta 1990-ben tudott először teljes kapacitással

dolgozni. Továbbra is gondot jelentett a nagyobb nyomási kapacitás a kötészeti feldolgozókapacitáshoz képest. Ezen javít várhatóan az év végén beszerzett, nagy teljesítményű összehordógép.

A gyorsmásolás állományvédelmi vonatkozású problémáiról az állományvédelmi fejezetben szó van. Itt az örvendetes tény említendő, hogy a Mikrofilmtár a Soros Alapítvány támogatásával egy új Canon mikrofilm-visszanagyítót és egy dokumentumkímélő másológépet (Archivist) kapott.

Jelentősen megnövelte a Kötészet gyorsmásolási kapacitását a Művelődési és Közoktatási Minisztériumtól kapott – ugyan régi, de még jól működő – IBM másológép. Ennek köszönhetően az 1990-es év végével a könyvtárban a stencil sokszorosítást megszüntették, ezeket a munkákat a jövőben az IBM másolón készítjük.

Szükséges megemlíteni: a gyorsmásoló szolgálat tapasztalatai szerint a másolatkészítetés gyakran pazarló módon történik.

BIBLIOGRÁFIA

KURRENS BIBLIOGRÁFIÁK

A kurrens magyar nemzeti bibliográfiai rendszer folyamatos gondozása az OSZK-nak beszállított kötelempéldányok muzeális sorának feldolgozó futószalagjára kidolgozott szabályzat szerint, naprakészen történt. Valamennyi osztálytól rendkívüli erőfeszítést igényelt a bibliográfiai füzetek kéziratleadási határidőinek tartása, minthogy a technikai eszközök állapota kritikussá vált (MNB Könyvek szerkesztősége adatrögzítő munkahelyek), vagy elégtelen volt a feladatok ellátásához (MNB Időszaki kiadványok szerkesztősége). Ez utóbbinál az adatbázist kezelő program fejlesztése és továbbfejlesztése is komoly többletmunkát, ill. időráfordítást igényelt. A Magyar ISBN Irodában megoldódott a számok számítógépes ellenőrzése, de a számtartományok kiíratására egyelőre nincs mód.

A bibliográfiai futószalagokon az alábbi munkafolyamatok ellátására került sor:

- a nemzetközi azonosítószámok (ISBN és ISSN) kiutalása, ellenőrzése, javítása, nyilvántartások építése,
- a kiadványok tipológiai elbírálása, minősítésük és jelölésük feldolgozása,
- a bibliográfiai tételek (címléírás, tartalmi feltárás, tételszerkesztés, kódolás, adatrögzítés, revíziók, stb.) elkészítése.

A tételek feldolgozása valamennyi szerkesztőségben részben, vagy egészben számítógépes támogatással történt (IKB = Időszaki Kiadványok Bibliográfiája adatbázis, IKR = Időszaki Kiadványok Repertórium a forrásdokumentumnyilvántartás és index adatbázis, MNB Könyvek Bibliográfiája kiadói adatbázis). Az IKB adatbázis építéséhez folyamatosan készült az adatbeviteli/kódolási szabályzat. A feldolgozások eredményeként előállított kiadványok kéziratának nagy része is számítógépes kiíratással állt elő: ISSN tételek, a Magyar nemzeti bibliográfia. Időszaki kiadványok bibliográfiája 1986. évi kötete bővített adattartalommal és index-apparátussal, OSZK katalógustételek, repertórium indexek, Új periodikumok c. kiadvány. Egy részük már a Gyarapító és feldolgozó Főosztályon a 4. negyedévben létrehozott számítógépes kiadványszerkesztő munkahely produktuma.

1990-ben az alábbi kiadványok jelentek meg:

- Magyar nemzeti bibliográfia. Könyvek bibliográfiája, 45. évfolyam, 24 füzetben,
- függelékként: Térképek bibliográfiája, 4 alkalommal,
- társlapként: Zeneművek bibliográfiája, 4 füzetben,
- 1989. évi index kötet,
- Magyar könyvészet 1987,
- Magyar nemzeti bibliográfia. Időszaki kiadványok repertórium, 45. évfolyam, 12 füzetben,
- Új periodikumok, 4 számban.

1990-ben nyomdába kerültek az alábbi kiadványok kéziratjai:

- Magyar könyvészet 1988,
- Magyar nemzeti bibliográfia. Időszaki kiadványok bibliográfiája 1986.

Elkészültek és 1991-ben nyomdába kerültek:

- Magyar nemzeti bibliográfia. Könyvek bibliográfiája 1990. évi index kötet,
- Magyar könyvészet 1989. évi kötet,
- ISBN útmutató, Jav. kiad.
- Magyarországi kiadók és közreadók ISBN jegyzéke. 1990.

Floppys szolgáltatások az IKB adatbázisból:

- az IKB adatbázis-kezelő programot használatba vette a Kossuth Lajos Tudományegyetem Könyvtára, az 1986-os sajtóbibliográfia teljes bibliográfiai adatállományával együtt, ugyanakkor szerződés keretében 1991-től havonta kapja az új indulású és a címváltozott időszaki kiadványok tételeit;

- az IKB adatbázis tartalmát és az adatbázis-kezelő programot az OSZK Olvasószolgálati és tájékoztató Főosztálya is használatba vette.

RETROSPEKTÍV BIBLIOGRÁFIÁK

A *Magyar Könyvészet 1921–1944.* c. bibliográfia 4. kötetének (Természettudományok. Alkalmazott tudományok.) szakszerkesztése és címléírasi revíziója az ETO 61 (Orvostudományok) osztállyal bezárólag megtörtént. Mivel a tervezett mikroszámítógépet az osztály nem kapta meg az adatrögzítéshez, hagyományos gépeléssel kellett elkészíteni az anyag felét, 1.220 oldalt. Korrigálás és tipografizálás után 802 oldal került számítógépes szedésre, az MTA Irodalomtudományi Intézet keretében működő számítógépes csoporthoz.

A 3. kötet (Társadalomtudományok 2.) mutatózással kapcsolatos ellenőrző, kiegészítő munkák befejeződtek, a durva betűrendezés megtörtént.

Az 5. kötet (Művészet. Sport. Földrajz. Életrajz. Történelem.) terjesztése, propagálása megtörtént. Befejeződött a kötet mutatózása is.

A *Tankönyvek* korszak-bibliográfiájának az osztály által átadott kéziratát az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum a 2. félévben vette munkába (kiegészítések, címléírás).

További munkák:

Megjelent az eddig bibliográfiailag ismeretlen 18. századi magyarországi és külföldi magyar nyelvű nyomtatványok leírása (Petrik VII. kötet.).

Befejeződött a Petrik VIII. kötetének számítógépes szedése, megjelenése átcúsúszik 1991. elejére.

Befejeződött az RMNy 3. kötete számára az OSZK-ban nem föllelhető unicum példányok címlaptotózása, halad az egyes részletek kidolgozása.

SZAKBIBLIOGRÁFIÁK, KATALÓGUSKIADVÁNYOK

A "Magyarországi egyházi könyvtárak kézirat-katalógusai" c. sorozat 8. kötete (Győr) közvetlenül befejezés előtt áll.

a 9. kötet (a budapesti Evangélikus Levéltár) munkálatai – kisebb megszakítás után – folytatódtak.

A "Kulturális emlékeink feltárása, nyilvántartása és kiadása" c. MTA kutatási főirány keretében megjelent a Szabó Károly Régi Magyar Könyvtár III. kötetéhez készült "Pótlások" első füzetete. Leadás előtt áll a második füzet anyaga.

"A Magyarországi gyűjtemények 16. századi antiquakatalógusai" c. téma keretében folytatódott a budai Ferences Könyvtár katalógusának szerkesztése. Folytak a munkálatok a budapesti Evangélikus Könyvtárban, a Szabó Ervin

Könyvtárban, a miskolci Lévy József Tudományos Gyűjteményben és a székesfehérvári Püspöki Könyvtárban.

A párizsi Bibliothèque Nationale magyar fondjának feltárásában az OSZK munkatársai szoros együttműködésben dolgoznak a BN munkatársaival (a kutatás beindítását 1986 végén a Centre interuniversitaire d'études hongroises kezdeményezte). A kutatómunka végső célja egy "Hungarika katalógus" megjelentetése, melyet a fenti három intézmény közösen vállal.

Ez év végére a munka első fázisa, a magyar tételek kigyűjtése befejeződött (magyar részről teljes egészében, francia részről a munka jelentéktelen része 1991-re áthúzódik). A feladat megosztása a két nemzeti könyvtár között a következő volt:

– A BN munkatársai elvégezték a gyűjtőmunkát a Párizsban található cédulakatalógusokból, valamint a mikrofilmkatalógusok 2/3 részéből: kb. 2.352.000 cédula átnézése (beszámitva az 1991-re áthúzódó munkát).

– Az OSZK munkatársai befejezték a gyűjtőmunkát a helyben használható, nyomtatott katalógusokból és a Párizsban található mikrofilmkatalógusok 1/3 részéből: kb. 3.273.000 tétel átnézése.

A kigyűjtött magyar tételek száma összesen mintegy 29–30 ezer cédula (fő- és melléktételek). A munka második fázisa: e tételek szerkesztése (a BN számítógépes feldolgozásának előírásai, valamint a speciális katalógusok igényei szerint) 1990 végén megkezdődött, várható befejezése 1992.

A magyar irodalom és irodalomtudomány bibliográfiája c. kiadvány munkálatai keretében:

Az 1984. évi kötet számítógépen előállított anyagát az OSZK nyomdaüzeme sokszorosította, a kötet augusztus hónapban jelent meg.

Az 1985. évi kötet anyaggyűjtése, szerkesztési munkái, lektorálása, ellenőrző szerkesztése és számítógépes adatrögzítése befejeződött; a kiadványszerkesztés, a mutatószerkesztés és a fotókész kézirat előállítása áthúzódik 1991-re, mivel a munkához szükséges mikroszámítógépet a szerkesztőség nem kapta meg, jöllehet, a beszerzéshez az anyagi fedezet biztosítva van.

Az 1981–1985. évi kötetek egybevont névmutatójának közreadásához az adatgyűjtés befejeződött, a nevek egységesítése, behasonlítása megtörtént.

Az 1986. évi kötet anyaggyűjtése és előszerkesztése folytatódott.

Az 1987., 1988., 1989. évi kötetek anyaggyűjtése folyamatosan történt.

Az 1990. évi kurrens folyóiratanyag feldolgozása, szerkesztői ellenőrzése és előkészítése – kísérleti munkaként – számítógépen történik.

A kurrens bibliográfia számítógépes feldolgozásának és szerkesztésének továbbfejlesztése érdekében elkészült egyes korábbi szabályzatok és szerkesztési előírások felülvizsgálata (szabályzatok: Címleírási szabályzat; A bibliográfia felépítése; Szerkesztési szabályzat; Besorolási szabályzat).

A bibliográfia feldolgozási – adatrögzítési, szerkesztési, előállítási – feladatainak együttes számítógépes megoldására a kísérletek sikerrel folytatódtak, eredményük az 1990. évi kötet készítésével mutatkozik majd meg.

Az 1971–1975. évi retrospektív kötet befejező munkálatai megtörténtek, a kétkötetes kiadvány – a Franklin Nyomda előállításában – október hónapban megjelent.

Az 1966–1970. évi retrospektív kötet anyaggyűjtéséhez a korábbi bibliográfiai számbavételek kigyűjtése befejeződött. Elkezdődött a törzsanyag rendezése és az új bibliográfiai anyag gyűjtése.

HUNGARIKA DOKUMENTÁCIÓS FELADATOK

Az IIF adatbázisépítési pályázatban vállalt kötelezettségek teljesítése érdekében minden energiát a megfelelő számú és minőségű tételek kódolására és számítógépes rögzítésére kellett fordítani. Az erőfeszítések eredményeként a HUNGARIKA adatbázist (Hungarika Információ = HUN, Hungarika Névkataszter = HUNG) a SZTAKI Számítóközpontjának nagyszámítógépére telepítették, s onnan a CDS/ISIS szöveges adatbáziskezelő rendszerből on-line lekérdezésre alkalmassá tették.

Az adatbázis az OSZK-ból is lekérdezhető.

Folytatódtak a tervezett új hungarika bibliográfiák feldolgozói, adatbeviteli és programozói munkálatai, a névkataszter építése, valamint a külföldi könyvtárak magyar gyűjteményeinek számbavétele és a további kötetek kéziratának szerkesztése (5–8. köt. Skandinávia, Benelux államok, Franciaország, Nagy-Britannia), adatgyűjtése (9–10. köt. Kanada, Dél-Európa: Görögország, Málta, Olaszország, Spanyolország, Portugália).

Megjelentek az alábbi kiadványok:

– Hungarika információ 1989. évi anyaga (cédulák) + a Kurrens tárgyszó index 1. füzet

– Hungarika-anyagot őrző külföldi könyvtárak címjegyzéke c. sorozatban a következő kötetek:

1. Ausztria,
2. Német Demokratikus Köztársaság
3. Svájc, Liechtenstein

Nyomdába, ill. a Mikrofilmtárba kerültek az alábbi kéziratok:

– Hungarika-anyagot őrző külföldi könyvtárak címjegyzéke c. sorozatból:

3. Német Szövetségi Köztársaság

– Külföldi magyar nyelvű könyvek 1961–1970. 2. köt. Románia c. mikrofilmlapos bibliográfia

Központi szolgáltatások, könyvtárügyi feladatok

KÖTELESPÉLDÁNY SZOLGÁLAT

Az előző évi nagyságrendben végeztük a kötelezpéldányok átvételét, feldolgozását, nyilvántartását és szétosztását. Növekedés észlelhető a periodikáknál, a hanglemezeknél, a térképeknél, a többi típusnál lényegében változatlan. Mindössze 20 videofilm beszolgáltatását sikerült elérnünk.

A beszolgáltatási hiányok megállapítása a kiadói kimutatások alapján és ezek reklamálása folyamatos volt.

Az év során 178 budapesti nyomda és sokszorosító helyszíni ellenőrzésére került sor. Vidéken csak esetlegesen került sor erre (mi létszámban nem tudjuk ellátni, a megyei könyvtárak közül pedig csak egy-kettő vállalja a segítséget). A jövő feladata az ellenőrzés személyi megerősítése. Körlevelet juttattunk el a kötelezpéldányokból részesülő mintegy 70 könyvtárhoz tapasztalataik leírását kérve (a válaszok figyelembevételével 1991-ben országos tanácskozást készítünk elő).

Az 1990. évi könyvstatisztikai adatok gyűjtése és az adatok számítógépes feldolgoztatásának (KSH Számítóközpont) szervezése folyamatos volt.

A KÖZPONTI KATALÓGUSOK ÉS SZOLGÁLTATÁSAIK

KÖNYVEK KÖZPONTI KATALÓGUSA

247 könyvtár (120 fővárosi és 127 vidéki) 208.100 cédulát küldött a katalógus és 23.500 cédulát a kliring-tevékenység részére (1989: 185 könyvtártól 204.300 + 21.800). A bejelentési kötelezettségnek 201 könyvtár tett eleget a jogszabály szerint (1989: 188).

A lelőhelytájékoztatók száma az előző évi szinten mozgott: 18.800, a pozitív válaszok aránya 45%.

A szerkesztett cédulák száma csökkent, ez évben 184 ezret tett ki (1989: 310.400).

A kliring-szolgáltatás keretében 23 könyvtárnak 33.300 cédulát küldött az OSZK (1989-ben 24-nek 35.900 cédulát).

Folytattuk a retrospektív katalógus rekonstrukcióját.

Az év közepén kapott Kulturális Alap-támogatás segítségével – munkaidőn kívüli feladatként – megkezdtük a Külföldi Társadalomtudományi Kézikönyvek című gyarapodási jegyzék összevont 1987–1989. évi kötetének szerkesztését (megjelentetése áthúzódik 1991-re).

Az osztály komoly létszám gondokkal küzdött. Problémát okozott a beígért cédulamásoló gép megvételének elmaradása.

KÜLFÖLDI FOLYÓIRATOK KÖZPONTI KATALÓGUSA

KFKK NPA SZERKESZTŐSÉG

Az IIF Program keretében vállalt szerződéses kötelezettségünket határidőre (szeptember) teljesítettük.

Az OMK felmondta eddigi műszaki kc-vállalását, a következő évtől e mintegy 400 könyvtártól is újra az OSZK-nak kell állománybejelentést kérnie.

Támogatás hiányában le kellett mondanunk egy újabb lelőhelyjegyzék megjelentetésének előkészítéséről.

A lelőhelytájékoztató iránti igények száma csökkent, ez évben 8.200 kérdést kapott a szerkesztőség (1989: 11.000).

KFKK RETROSPEKTÍV SZERKESZTŐSÉG

A nyomtatott lelőhelyjegyzék munkálatai keretében befejeztük az O – R kötet általános sorozata címanyagának szerkesztését, s elkezdtük az S betű anyagának szerkesztését. A szláv sorozat P – R betűinek szerkesztése folyamatban van.

A D – G kötet kéziratából leírtunk és korrektúráztattunk 2.800 tételt.

Megjelent a 65–69. számú preprint, összesen több, mint 800 címre küldtük ki visszaigazolás céljából. Vertifikáltunk 6 preprint anyagából.

A másodikként elkészült H – K kötet májusban megjelent, a szerkesztőség saját erőből szervezte meg terjesztését (eddig mintegy 200 példány fogyott el).

Lelőhelytájékoztatót közel 2.600 igénylésre (1989: 2.800) adott a szerkesztőség.

KÖNYVTÁRKÖZI KÖLCSÖNZÉS

Újabb csökkenés tapasztalható a naplózott kérések számában (22.000 – 1989: 24.000). Belföldi kérés 20.800. külföldről érkezett közel 1.200 volt.

A külföldi könyvtárak mintegy százal több kérésünket teljesítették, mint az előző évben (9.700), nagyobb részben másolatban. A beérkezett anyag közel kétharmada nyugatnémet (és nyugat-berlini), nagy-britanniai és holland könyvtáraktól érkezett. Külföldi könyvtárak 961 kérését teljesítettük, ebből az OSZK állományából 536-ot (12 eredeti, a többi másolat).

A nemzetközi könyvtárközi kölcsönzés országos központjaként 3,4 M Ft-nak megfelelő devizát és 4.200 nemzetközi postai kupont használtunk fel. A külföldi könyvtáraktól szolgáltatásainkért 335.000 Ft értékű valutát, ill. kupont kaptunk, a magyar könyvtáraknak számlázott devizás másolatok összértéke 2.626.000 Ft volt, az osztályon készített másolatokért 40.000 Ft értékben számláztunk.

Jelentősen javított anyagi helyzetünkön a Soros Alapítványtól kapott 10.000 USD (a BL Document Supply Centre-nél fotókupont vásároltunk érte). Új xerox gépünkön végre jó minőségi másolatok készülhettek.

Az átdolgozott útmutató – Fejes Józsefné és Karácsonyi Rózsa munkája – az év végén jelent meg.

NEMZETKÖZI KIADVÁNYCSERE

A csere céljaira a magyarországi kiadványok beszerzése (kötelesspéldány, bekérés, bevétel és előfizetés) folyamatos volt.

A magyarországi kiadványok automatikus, illetőleg kérésre történő kiküldése, továbbá a külföldi magyarság/magyar érdekeltségű intézmények támogatása folyamatos volt.

A romániai változásoknak köszönhetően a több éves szünet után újra juttathattunk ide is könyvet. Ezt a Soros Alapítvány támogatása, a fölőspéldányok ilyen célú hasznosítása, számos kiadó és terjesztő támogatása, ill. olyan ajándékok tették lehetővé, mint a volt MSZ(M)P székház hivatali könyvtárának átvétele (javát Kolozsvárra vittük).

Összességében kiküldtünk 72.300 könyvet (1989: 25.400), 8.300 időszak kiadványt (1989: 4.800), beérkezett 7.900 könyv (1989: 9.400), és 1.700 időszak kiadvány (1989: 1.800).

FŐLŐPÉLDÁNY-HASZNOSÍTÁS ÉS TÁROLÓ KÖNYVTÁR

A könyvtárak főlépéldányainak újbóli hasznosítása végett:

- a régebben átvett vegyes jellegű anyagból és periodikákból feldolgoztunk 9.300 kötetet (1989: 7.900),
- a könyvtáraktól átvett anyagból feldolgoztunk 21.900 kötetet,
- összeállítottunk 50 szakjegyzéket, és köröztük a más könyvtáraktól érkezett 32 jegyzékkel együtt,
- a könyvtáraktól átvettünk kb. 42 m³ anyagot, ebből kiemelkedett a volt MSZ(M)P könyvtár közel 30.000 anyaga.
- összesen több, mint 46.000 kötetet hasznosítottunk, és a tárolókönyvtár 3.500 kötetet sorolt be. A HITÁR (külföldi hírlapok) állományról analitikus jegyzéket állítottunk össze.

Tervezés, fejlesztés, számítógépesítés

TERVEZÉS, FEJLESZTÉS

Az OSZK számítógépes könyvtártechnológiai információs rendszerére – amely a NEKTÁR (Nemzeti Könyvtári Átfogó Információs Rendszer) elnevezést nyerte – vonatkozó főigazgatói kollégiumi előterjesztést 1990. júniusában fogadták el. Az előző évek felmérő és rendszerező munkájára támaszkodó dokumentum meghatározza a NEKTÁR célját, feladatait, a működtetéshez szükséges alapelveket (pl. adatbázisba kerülő dokumentumok körét, módját, a bevezetés ütemezését, stb.) és eszközöket (hardver, szoftver hálózat, stb.), valamint vázolja a továbbfejlesztés (1992 utáni) lehetőségeit. A NEKTÁR munkálatainak vezetését, felügyeletét az év során felállított NEKTÁR bizottságok: NEKTÁR-SZAK(mai), NEKTÁR-TECH(nikai) látják el. Az adatbázis egységes elveken alapuló építésének szabályait – a NEKTÁR ütemezésének megfelelően első szakaszban a könyv- és időszaki kiadványok dokumentumtípusokra – a megfelelő részterületeket képviselő OSZK-munkatársakból felállított ideiglenes bizottságok dolgozzák ki a Módszertani Bizottság vezetésével. Az ad-hoc bizottságok munkadokumentumai az év során begyűjtött és rendszerezett releváns OSZK belső szabályzatok és a hazai, ill. nemzetközi szabványok és segédletek. Ezek egyeztetése, a DOBIS/LIBIS rendszerbe való beviteli szabályok megfogalmazása az 1991-es év feladata.

A DOBIS/LIBIS integrált könyvtári szoftverrel működtetendő adatbázis szerkezetének meghatározása egyrészt a NEKTÁR-SZAK bizottság által jóváhagyandó, vázlatos tervek (a hálózatban működő "tag-könyvtári" funkcióknak és az index-fájlok kezelési módjának meghatározása), másrészt a részletes adatspecifikációk alapján történnek. Ez utóbbinak legjelentősebb eredménye a DOBIS/LIBIS-be konvertálandó MNB adatbázis konverziós adatspecifikációjának elkészítése. Az év végén nyílt lehetőség az elsőként elkészült konverziós programok tesztelésére; javítása 1991 elejére áthúzódó feladat. A befejezést követően határozandó meg egyrészt az 1976 óta a magyarországi kiadványokat tartalmazó, jelenleg az SZKI-ban üzemelő MNB adatbázis konvertálásának ideje és feltétele a DOBIS/LIBIS által kezelt adatbázisba, továbbá a betöltött MNB adatok alapján a NEKTÁR adatbázis adatszerkezetének véglegesítése.

A DOBIS/LIBIS szoftver megismerését mind a programozók, mind a könyvtárosok számára nagyban segítette a program bevezetését támogató MTA-SOROS Alapítvány ösztöndíja, melynek keretében a könyvtár nyolc munkatársa tanfolyamon vett részt a Leuveni Katolikus Egyetemen. A továbbiakban néhányan megtekinthettek DOBIS/LIBIS alkalmazásokat, és részt vehettek a Felhasználói Csoport éves konferenciáján. Részt vettünk az IBM Magyarországi Kft által szervezett, a 9377-es számítógép operációs rendszerét ismertető tanfolyamokon is.

A megelőző években folytatott adatfelmérési munka eredményeit nemcsak a DOBIS/LIBIS adaptálásához, hanem a személyi számítógépeken készülő alkalmazásokhoz is felhasználtuk. (Pl. a Hungarika Névkataszternél és az OSZK külföldi könyvbeszerzéseit feldolgozó KATAL rendszerben, melyek szerkezete ennélfogva a későbbiekben a DOBIS/LIBIS-be való konvertálhatóságot is biztosítja.)

A K + F Információs Infrastruktúra Programban 1989-ben meghirdetett adatbázis-építési pályázaton három pályázatunk nyert – az eredeti kéréshez képest 50%-os, összességében 4,2 MFt-os támogatást. Az NPA szolgáltatáshoz az új adatokkal felújított mágnesszalag elkészült (24.000 időszaki kiadvány bibliográfiai és lelőhely-adataival), az aktualizált adatbázis szolgáltatása az IIF központi gépéről (SZTAKI-ban) történik. Ideiglenesen, on-line szolgáltatási célokból – a megfelelő előkészítéseket elvégezve – az IIF központi gépére telepítettük az eredetileg MicrolSIS alapú Hungarika dokumentációs adatbázist és a Hungarika névkataszter adatbázisát "Hungarika adatbázis" né-

ven. A szolgáltatás 1990. decemberében megkezdődött, az adatbázis aktualizálása az OSZK mikrogépein folyamatosan, az új adatok áttöltése az IIF szolgáltató rendszerbe negyedévenként történik. Az MNB adatbázis átvételével kapcsolatos pályázat teljesítése 1991. I. negyedévére húzódik át.

SZÁMÍTÓGÉPESÍTÉS

Az 1990-es év legfontosabb eseménye az OSZK Számítóközpont létrejötte. Átadásra került a gépterem, beszerzésre kerültek a működéshez feltétlenül szükséges berendezések. Ha némi késéssel is, de megérkezett a várva várt IBM 9377/model 80 számítógép. A hardver installálása – amit az IBM-nek kellett elvégeznie – lényegesen tovább tartott az ígértnél. Így a rendszer installálásához a tervezettnél sokkal később foghattunk hozzá. Az IBM által szállított és az operációs rendszert tartalmazó mágnesszalag is hibákat tartalmazott, amelyek kijavítása meglehetősen hosszú időt vett igénybe. (Eddigi tapasztalataink alapján más installációknál sem ment ez gyorsabban, sőt, egyes helyeken sokkal tovább tartott.) Az 1989 nyarán kiépített hálózat illesztése zökkenőmentesen megtörtént. Ezek után foghattunk hozzá a DOBIS/LIBIS rendszer installálásához. Ehhez kezdetben az IBM-től semmiféle segítséget nem kaptunk, hosszas huzavona után csak augusztusban érkezett egy szakember Leuvenből a problémák tisztázása céljából. A rendszer ma már működik, az IBM által szállított teszt-adatbázis mellett létrehoztunk egy kísérleti adatbázist is. Az MNB adatok átvételéhez – és a későbbi adatszolgáltatáshoz – az év végén beszereztük az Emory University Library által kifejlesztett MARC-DOBIS, ill. DOBIS-MARC konvertáló programot.

A DOBIS/LIBIS szoftver dokumentációjának, majd – az installálást követően – működésének tanulmányozása mellett megkezdődött a rendszer képernyőszövegeinek fordítása, gépre vitele az előzetesen elkészített D/L szótár alapján, valamint a teszt adatbázisra alapított felhasználói oktatás tanmenetének kidolgozása. A NEKTÁR céljaihoz szükséges, a DOBIS/LIBIS szoftverhez kapcsolódó kiegészítő programokhoz a feladatok megállapítása, specifikációja folyamatos.

Folyamatosan gondoztuk az előző években kialakított személyi számítógépeken futó alkalmazásokat, ill. az év során jelentős továbbfejlesztésekre került sor a Hungarika dokumentációs (Hungarika Információ, Hungarika Név-kataszter) és az MNB IKR adatbázisokban, adatkezelési és megjelenítési szinteken

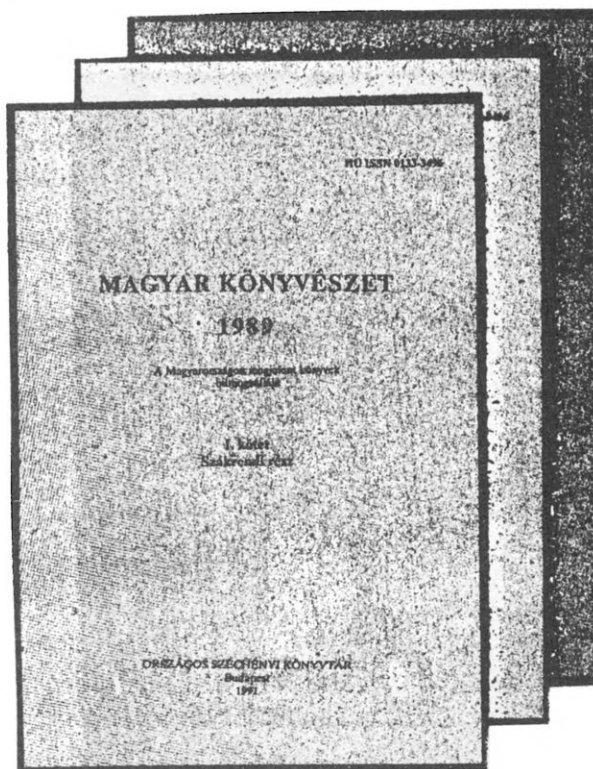
egyaránt. Elkészült a "Magyar nemzeti bibliográfia. Időszaki kiadványok bibliográfiája"-nak és az "Új periodikumok"-nak automatikus előállítását támogató MisroSIS alapú rendszere, amely integrálja az előző években már kialakított ISSN nyilvántartó rendszer adatbázisának adatait is.

Az OSZK külföldi könyvbeszerzéseit feldolgozó KATAL rendszer a MicroSIS-re alapulva – számos ponton (pl. beépített ellenőrzések) továbbfejlesztve – oldja meg a teljesen szabványos katalóguscédula előállítását. A rendszert a Könyvfeldolgozó osztály 1990-től alkalmazza, a cédulák lézer printerrel való nyomtatásának tesztideje lezárult. A KMK közreműködésével a rendszert szeretnénk a hazai könyvtárak körében terjeszteni.

A KATAL rendszer fejlesztése során kialakított, a latin betűs nyelvekben, ill. a transliterálásban alkalmazott karakterek bevitelére, kezelésére és megjelenítésére alkalmas, ún. magyar könyvtári karakterkészletet kezelő program is adaptálható a hasonló feladatokat ellátó könyvtárak számára is.

Aktívan részt vettünk az OSZK-ban folyó számítógépes kiadványszerkesztő munkában. Az év során beszerzett Hewlett-Packard LaserJet II nyomtató segítségével igényes kiadványok nyomdakész kéziratainak előállítására nyílt mód.

MEGJELENT

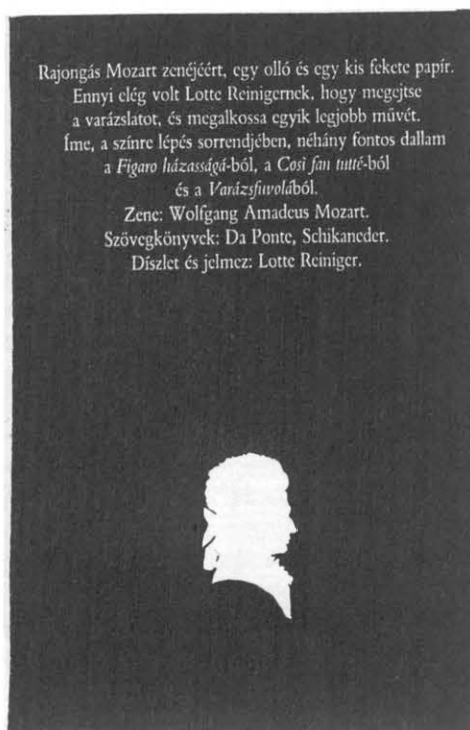
KIÁLLÍTÁS

Az OSZK Mozart-kiállításai

December 5-én lesz kétszáz éve, hogy meghalt Wolfgang Amadeus Mozart. Ezért az idei év legfőbb zenei eseményei Mozart neve köré fonódnak.

Bécs városa három kiállítással emlékezik meg az évfordulóról. És Budapesten a Széchényi Könyvtár? Bizonyára csak nagyon kevesen tudják: a Magyar Tudományos Akadémia Zenetudományi Intézete a Széchényi Könyvtárral együtt rendezett kiállítást, melynek címe: "Mozart-operák magyar színpadokon." E nagyon szép kiállítás ellenére többen úgy érezték, a Széchényi Könyvtárnak "helyben" is meg kellene emlékeznie az eseményről. Mivel a hatodik szinti nagy kiállítóterem Széchényi István emlékének hódolnak, más helyet kellett keresni, s annak legjobban a Színháztörténeti társ és Zeneműtár olvasóterme, valamint a katalógusfolyosó közötti három vitrin bizonyult a legalkalmasabbnak.

Ha az operaszerző Mozart már elhelyezést nyert a Táncsics utca 7. sz. alatt, akkor mi lehet kiállításunk témája? Könyvtár lévén, választásunk arra esett, hogy egyedi Mozart-kottáink közül mutatunk be néhányat. Csak néhányat, hiszen a három vitrin nagyon szűk lehetőséget ad. Mit láthatunk a három vitrinben?

Az első vitrinben helyeztük el az 1800-as évekből származó összkiadásokat. Az első sorozat 1800-ban készült el Lipcsében a Breitkopf és Härtel cégnél. E sorozat előtt helyezkedik el a bécsi Chemische Druckerey (vagy: Imprimerie/Stamperia chimique) 1804 és 1812 közötti kiadványa. Erről azt olvashatjuk a Köchel jegyzékben: "a legrosszabb litográfiában, szánalmas papíron készült rablónyomás, a lipcsei Bärenreiter cég összkiadásának lelkiismeretlen utánnomása". Ettől jobbra két sorban sokkal szebb nyomásban láthatjuk az 1818-tól kezdődő Steiner cég (az előbb említett Chemische Druckerey utóda) három füzetét, mely szintén a lipcsei kiadványon alapul. A Steiner nyomtatvány fölött látható a teljesen azonos kivitelű Haslinger sorozat, mely pusztán annyiban tér el, hogy a borítólapon kissé mélyebb színezetű.

A második vitrinbe kerültek a kéziratok. Zeneműtárunknak csak egyetlen Mozart autográfja van, de arra méltán büszkék lehetünk, mert még a legújabb Köchel-jegyzékben sem szerepel. Ezt nemesmásolatban középen helyeztük el. Balról jobbra haladva, előbb két másolatot látunk 1794 és 1795-ből. Fölötte az Esterházy opera-gyűjteményből egy Mozart-nyitányt, eredeti, ún. "zebra" tékában. (Azért "zebra", mert a sok folyóméternyi eredeti Esterházy téka csikozása zebrára emlékeztet.) Mellette áll egy szimfónia címlapja, mely szerzőül J. Haydnt tünteti fel, holott az Mozarté! Ez a kézirat a taitai Esterházyak tulajdona volt. Ettől jobbra szintén rezidenciális anyagból származó kamarazeneművek vannak.

A harmadik vitrinben ismét nyomtatványok láthatók. A művek címei jól olvashatók; a figyelmet elsősorban arra akarjuk felhívni, milyen sok helyen nyomtattak Mozart-művet: Bonn (Simrock), Lipcse (Paumgartner; Peters), Offenbach (André), Bécs (Artaria; Cappi; Mollo). Mint érdekességet mutatjuk be a quartetteket és quintetteket eredeti tasakjaikban, ahogyan annak idején árulták őket.

A kiállítás rendezésében az volt a legnagyobb gond, mennyi fér a vitrinbe. Nyomda-technikailag is érdekes lett volna egy-egy oldal kottát bemutatni, de erre végképpen nem volt hely.

Köszönet illeti a Marketing Iroda művészeti vezetőjét, J. Pajor Ildikót, aki a szép nagy és jól olvasható feliratokat készítette, és a felrakásban is segítségünkre volt.

Murányi Róbert

ÚJABB 2100

külföldi társadalomtudományi kézikönyv !

Kiadványunk 1975 óta jelenik meg, eddig több mint 20 ezer kiadványról tájékoztatott.

Nélkülözhetetlen tájékoztatási eszközhöz jut, ha megrendeli

a KÜLFÖLDI TÁRSADALOMTUDOMÁNYI KÉZIKÖNYVEK

című országos gyarapodási jegyzék 1987-1989. évi kötetét.

Ára: 600,- Ft

A megrendelést az alábbi címre kérjük eljuttatni:

1827 Budapest

Országos Széchényi Könyvtár

Sonnevend Péter főosztályvezető

Kérjük, tüntessék fel, milyen módon - csekken, átutalással - kívánnak fizetni.

Nagy megtiszteltetés lenne számunkra, ha eddigi előfizetőink ismét figyelmükre méltatnának.

Hívjuk és várjuk új megrendelőinket !

Októberi megrendelése esetén novemberben megismerkedhet kiadványunkkal .

KIADVÁNYAINKRÓL

Fallenbüchl Zoltán

Az 1738/39. évi országos diákösszeírás

Igazi ritkaságot vesz a kezébe, aki dr. Fallenbüchl Zoltán könyvét megvásárolja. A mai kor kétszeresen sem kedvez a forráskutatásnak. Részint nem csábítja a kutatókat a sokéves csendes, sokszor hangyaszorgalmat követelő gyűjtőmunka, mely nem hoz látványos eredményt, gyors megbecsülést. Inkább vonzó, gyorsabb a szintetizálás, tanulmányírás, a már feltárt adatok feldolgozása. De ne felejtjük el: hol lenne irodalomtudományunk a Szinnyeiek szorgos adatgyűjtőgetése nélkül. A másik nehézség a könyvkiadás közismert válsága, amely megnehezíti a viszonylag kis példány-

számban megjelenésre váró művek kiadását. Így külön öröm, hogy az OSZK mint kiadó, felkarolta ezt a vállalkozást.

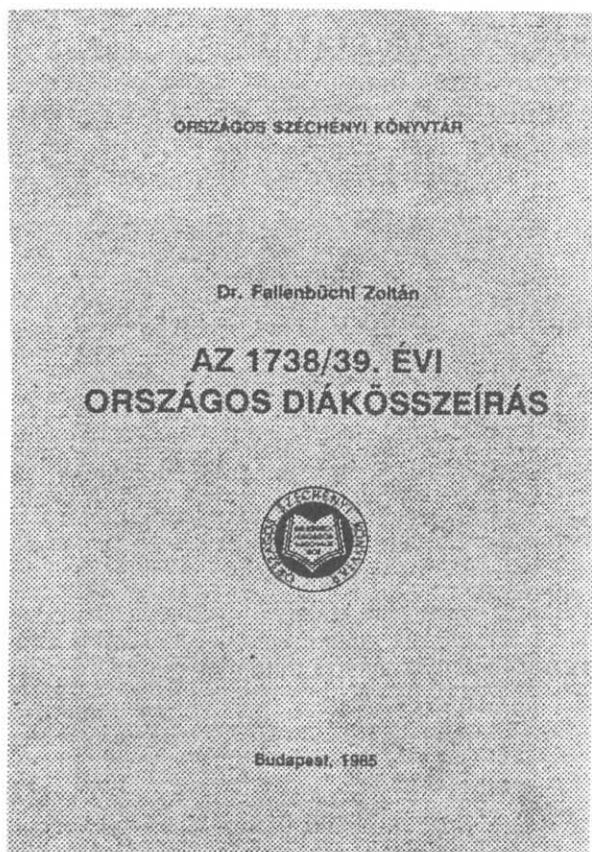
A könyv a magyar oktatás történetének fontos adatbázisa. Segíti a hazai értelmiség történetének feltárását, valamint új adatokkal egészíti ki ezen családok életrajzát. Ismerve a szerző eddigi munkáit, ez a forráskiadvány is része annak a hatalmas munkának, amellyel dr. Fallenbüchl Zoltán megkísérel lépésről lépésre rekonstruálni Magyarország értelmiségét és tisztségviselői karát.

A Helytartótanács 1738-ban elrendelte, hogy a katolikus, református, evangélikus, görögkeleti iskolák küldjék be a diákjaik adatait. Őt adatra voltak kíváncsiak: a diákok nevére, rendi állására, származási helyükre (születési hely), tanulmányi előmenetelükre (melyik osztályba járnak), valamint arra, hogy miből élnek (van-e biztos megélhetésük). Az összeírás célja, hogy az országban a népesség mozgását (a diákok vándorlását az iskolák között) megismerje, és azt a fel-fellángoló pestisjárványok terjedésének megakadályozása érdekében korlátozza.

Az anyag az Országos Levéltárban a Helytartótanácsi Levéltár, Miscellanea, Fasc. 29.Nr.192. jelzet alatt őrződött meg. A könyv a teljes anyagot közli vallási bontásban, amit indokol a kor éles felekezeti elkülönülése. Sőt, kiegészíti a levéltári anyagot a pesti piarista iskola névsorával, amely a rend anyakönyve alapján készült. Ez az anyag annak idején elkészült, de elkallódott.

Segíti a kötet használhatóságát, hogy a bevezető tanulmányban képet kapunk a korabeli iskolaszervezetről, az egyes tanulmányi osztályok egymásraépüléséről. Gondja van a szerzőnek arra is, hogy az összes adadfajtról külön részletesen szót ejtsen. Mivel a korszak hivatalos nyelve a latin, a kötet elején feloldja a latin szavakat, rövidítéseket. Ez azonban a tanulmány szövegében van elhelyezve. A könyvnyebb áttekinthetőség érdekében talán szerencsésebb lett volna ezt külön kiemelten szedni.

Bár a kötet ára kissé borsos: 385,- Ft, és összesen 320 példányban jelent meg, remélhetjük, hogy a fontosabb könyvtárakba, kutatóhelyekre eljutva, betölti fontos hézagpótló szerepét.

Weeber Tibor

Megjelent a
MAGYAR NEMZETI BIBLIOGRÁFIA. IDŐSZAKI KIADVÁNYOK
BIBLIOGRÁFIÁJA (MNB IKB)
1986. évi kötete

Az előző 10 év köteteihez képest az alábbi változtatásokat tartalmazza:

- Minden kiadványról, amely a tárgyévben megjelent, *bibliográfiai tétel* készült:
teljes bibliográfiai tétel a tárgyévben induló kiadványokról
(ideértve a címváltozás miatt új címen megjelenőket is)
rövidített bibliográfiai tétel a folyamatosan azonos címen élő kiadványokról

- A bibliográfia törzsrészét *mutatók* egészítik ki:

Közreadói mutató: A tárgyévben megjelenő kiadványok aktuális közreadó testületeinek nevét tartalmazza betűrendben.

Szakmutató: Az ETO alapján kialakított szakcsoportok rendjében tartalmazza a címet betűrendben. Minden cím mellett fel van tüntetve a kiadvány számára megállapított valamennyi szakjelzet.

Földrajzi mutató: A kiadók székhelyét, az ettől eltérő egyéb megjelenési helyet és a közreadók székhelyét tartalmazza betűrendben.

ISSN mutató: Az egyes kiadványok számára megállapított, valamint a kiadványokba tévesen vagy hibásan benyomtatott nemzetközi azonosítószámokat tartalmazza számsorrendben.

Felelős szerkesztő: Nagy Zsoltné

Összeállítja és szerkeszti: Országos Széchényi Könyvtár
MNB Időszaki Kiadványok Szerkesztősége
Budapest, I. Budavári Palota F épület
Tel.: 175-7533/446 ; 156-9378

Terjeszti: Országos Széchényi Könyvtár Kiadványtára
Budapest, I. Budavári Palota F épület
Ügyintéző: Neményi Zsuzsa ; tel.: 175-7533/433
Ára: 480,- Ft

TÁJÉKOZÓDÁS

Katalógusok és kölcsönzés a washingtoni Kongresszusi Könyvtárban

Idén nyáron baráti látogatás céljából három hetet tölthettem az Egyesült Államokban. Némi ismerősi támogatással sikerült elérnem, hogy fogadjon a washingtoni Kongresszusi Könyvtár Kölcsönzési Főosztály Tájékoztató osztályának vezetője, Maureen L. Canick, valamint a Kölcsönzési osztály vezetője, Thomas E. Smith, sőt, még a főosztályvezetővel is kezet foghattam.

Először körülvezettek a könyvtár három épületében, a Thomas Jefferson (az Egyesült Államok 3. elnökéről kapta a nevét), a James Madison (4. elnök) és a John Adams (2. elnök) épületben.

A Thomas Jefferson épületben van a nagy olvasóterem, amelynek renoválása nemrég fejeződött be, így én is láthattam a gyönyörű kupolacsarnokot. Ugyanebben az épületben, a nagy olvasóterem mellett van a számítógépes katalógusközpont, amely a könyvtár törzsgyűjteményéhez való bibliográfiai hozzáférést biztosítja az olvasók számára – díjtalanul. A rendszer neve LOCIS (Library of Congress Information System). A Kongresszusi Könyvtárban van elhelyezve az országos központi katalógus, amely az Egyesült Államok és Kanada több, mint 1.100 könyvtárában őrzött könyvtári anyag rekordjait tartalmazza.

A Kongresszusi Könyvtár elsődleges feladata az amerikai Kongresszus információs igényeinek kiszolgálása. A könyvtár 1802 óta kölcsönöz, de a kölcsönzési jog kezdetben csak az elnököt, az alelnököt és a Kongresszus tagjait illette meg. A 19. század folyamán azután kiterjesztették a Legfelsőbb Bíróság bírúira, a diplomáciai testületekre, a kormányzervekre és a Smithsonian Institution-ra. Általános érvényűvé 1901-ben vált, amikor kölcsönzési jogot biztosítottak mind az Egyesült Államok, mind a külföld kutatói számára. Ez a prioritás tulajdonképpen a mai napig érvényes.

A kívülről érkező kérések száma évente kb. 135.000, a belső kölcsönzése kb. 90.000. 1990-ben a teljes kölcsönzési tevékenység 31%-a irányult a Kongresszus igényeinek kielégítésére. A külföldi könyvtárak részvétele csupán 6%, a belföldieké 13%.

Egy adott időben a könyvtár anyagából 15.000 egység van kikölcsönözve. Ezért alapvető érdek a gépesítés. 1983 óta használják az ISL-t (Integrated Library System), amelyet 1985 óta az OCLC forgalmaz LS 2000 termékneven. Mivel aggályok merültek föl a bizalmas adatok, különösen a kongresszusi rekordok védelmével kapcsolatban, az a döntés született, hogy a Kongresszus tagjainak kölcsönzési adatait továbbra is manuálisan tartják nyilván.

Mindazonáltal az OCLC adatbázis, amely 1970-ben indult diadalútjára 49 tagkönyvtárral, mostanra a bibliográfiai kommunikáció lingua francájává vált. Az on-line könyvtári forradalomként aposztrofált OCLC rendszer a világ legnagyobb bibliográfiai adatbázisa Online Union Catalog (OLUC) néven. 1991 elejéig 30 millió kölcsönzést dolgozott fel.

Ms. Canick és Mr. Smith kedvesen érdeklődött a könyvtárközi kölcsönzés magyarországi helyzete iránt, valamint, hogy miben tudnának a segítségünkre lenni.

Elmondtam, hogy az Egyesült Államokban megjelent könyvek Amerikából való megszerzése számunkra eddig nemigen sikerült. Kéréseinket vagy egyáltalán nem, vagy igen hosszú idő, gyakran több év múlva teljesítették, amikor már elvesztették aktualitásukat. Ennek nyomán alakult ki az a gyakorlat, hogy az USA kiadványait általában európai forrásokból szerezük meg, ahogy tudjuk. Olyan esetekben azonban, amikor utolsó reményünk, a British Library Document Supply Centre (egyébként igen gyorsan és főképpen igen drágán kölcsönöz: 1 könyv kölcsönzése 1.350 Ft-nak megfelelő angol font) is visszautasít egy kategorikus NOT-tal, jó volna, ha a Kongresszusi Könyvtárhoz fordulhatnánk. Mivel óriási a távolság, és a postával is vannak gondjaink, kéresemre a kölcsönzési határidőt 60-ról 90 napra emelték föl. Arra is ígéretet kaptam, hogy azon elvhez, mely szerint kereskedelmi forgalomban kapható könyvet nem kölcsönöznek a könyvtárközi kölcsönzés keretében, a jövőben nem fognak mereven ragaszkodni.

Végezetül: a könyvtár állományában levő dokumentumokról – ha valamilyen okból nem kölcsönözhető – 50 oldalig ingyen szolgáltatnak másolatot.

Mindkét kolléga megkérdezte, mit jelent könyvtárunk nevében a "Széchényi". Miután elmondtam, elmesélték, hogy 1814-ben, amikor az angolok felgyújtották a Capitol épületét, megsemmisült a Kongresszusi Könyvtár első állománya. Így Thomas Jefferson 6.000 kötetes könyvtárát vásárolták meg állománypótlás cél-

jából. Bár ily módon a két könyvtár keletkezésében van némi hasonlóság, mégis alapvető a különbség a tekintetben, hogy Jefferson szorult anyagi helyzete miatt kényszerült megvásárolni könyvtárától.

Úgy vélem, a személyes kapcsolat felvételével a Kongresszusi Könyvtár a könyvtárközi kölcsönzés számára a jövőben adott esetben jól kihasználható forrás lehet.

Kürti Lászlóné

MÚLTUNK, ÖRÖKSÉGÜNK

A "legnagyobb magyar" és a sajtó*

Az Országos Széchényi Könyvtárban 1991. május 6-án megnyitott, nagy sikerű Széchényi emlékkiállítás alkalmából úgy gondoljuk, talán nem lesz érdektelen vázlatosan áttekinteni a "legnagyobb magyar" kapcsolatát a hazai sajtóval, ugyanis életének ez az igen fontos vonatkozása általában nem ismert.

Széchényi Istvánnak inkább a könyvei közismertek, három legfontosabbnak minősített művéről, a "Hitel"-ről, a "Világ"-ról és a "Stádium"-ról szinte minden magyar honpolgár hallott valamit, azonban igen sok jelentős eszméjét, politikai reagálásait hírlapokban, cikkek formájában fejtette ki. Bizonyos lapokkal személyes kapcsolata is kialakult, ezekben számos írást publikált. Feltehetően már külföldi – franciaországi, angliai – utazásai során felfigyelt az ottani élénk sajtóéletre és azoknak kedvező hatására a közgondolkodásra, ezért később szükségesnek érezte, hogy nagy terveinek a megvalósítását egy politikai lap is támogassa. Ezen újság szerkesztőjének először Döbrentei Gábort, majd Kisfaludy Károlyt tartotta a legalkalmasabbnak, ez utóbbi még mielőtt elkezdhetne volna tevékenységét, sajnos elhunyt. Később szóba került Vörösmarty Mihály és Helmeczy Mihály neve, mivel a lapengedélyt csak egy személyre adták ki, végül az utóbbi jelölt kezébe került a kiadvány, amely végül "Jelenkor" címmel 1832. január 4-én indult, heti két alkalommal, ennek 1837-ben már az akkoriban soknak számító négyezer előfizetője volt.

Érdekes módon az első időben maga Széchényi aránylag keveset publikált a kiadványban, inkább melléklapjában, a "Társalkodó"-ban. Egyébként tanácsokkal, hírekkel látta el a lapot, még a lap kis (negyedré) alakjáról is javaslatára tértek át a modernebb ívrétre, két hasáb helyett háromra, ebben nagy segítségükre volt az abban a korszakban legmodernebb gyorsajót használó Trattner-Károlyi nyomda.

Első jelentősebb cikke 1828-ban a kassai "Felső Magyarországi Minervá"-ban látott napvilágot, ebben kifogásolta az egyébként színvonalas lap külalakját, igen sajátos módon indokolta a külső forma fontosságát: "Én azt ohajtanám, hogy Minervát sokan tartanák, ha mindjárt eleinten egyedül csak azért is, hogy meglegyen; és hogy azok, kik eddig olvasással szemeiket nem igen fárasztották, rendes kis magyar Bibliothekát szerezzessenek... ha a könyvek külseje tetsző... még a magyarul nem tudónak is kedve jönne megszerzéséhez." Ezután némileg változtatott a kiadó a Minerva külső jellegén.

A "Társalkodó"-ban jelentős cikksorozata indult 1834-ben "Néhány szó a Dunahajózás körül" címmel, melyből csak egy igen figyelemreméltó gondolatot ragadunk ki: "Szünjünk meg már valahára az emberiségnek legotthon-ülőbb népe lenni, mely úgy szólván semmit sem tud a' külföld irányinak philosophiájáról szem és esze szerint, hanem mind azon keveset, a' mit

* Ez a cikk rövidebb formában, egyes részeiben más szöveggel megjelent a Magyar Sajtó 1991. 16. számában.

tud is, csak könyvekből halászta". 1835-ben színházi kérdésekről "Néhány szó a magyar játékszin körül" címmel érkezett. Viszont a "Selyemről" című sorozatban a selyemhernyó-tenyésztés hazai meghonosítását szorgalmazta. Meg kell említeni, hogy más lapokban is jelentek meg írásai, nagyhatású pozsonyi országgyűlési beszédeit Kossuth "Országgyűlési Tudósítások"-ja is közölte.

Érdemesnek látszik megemlíteni Széchenynek az akkor merésznek minősíthető véleményét a sajtószabadságról, melyet a "Stádium"-ban fejtett ki már 1833-ban: "a sajtó szabadsága az intelligenciát rögtön több századdal mozdítja elő, s minden bizonytalansággal egy kifejtett szabad nemzet közt mód nélkül több hasznot, mint kárt okoz."; más művében kissé óvatosabban az utólagos felelősséget hangsúlyozta: "bűnhődjék az anarchiát javasoló, veszedelmes magot hintő, rágalmozó..."

Széchenyi egyes cikkei sajtópolémiát váltottak ki, például Orosz Józseffel, a "Századunk" című lap szerkesztőjével, aki szélsőségesen konzervatív álláspontból támadta kezdeményezéseit, a "Gróf Széchenyi István mint író" című és más cikkekben. Többek között úgy tüntette fel, mintha a legnagyobb magyar a gőzhajózás feltalálójának képelné magát – a Vaskapu-szabályozást pénzfecsérlésnek tüntette fel. A válaszképpen megjelent "Némely Orosz tárgyakról" című írás gyilkos szatirizáló hangnemével igyekezett nevelésessé tenni ellenfelét.

Az ország legjelesebb kezdeményező férfiai kívánta összehozni a szellemi központként kialakítandó pesti kaszinóban, melynek megvalósítása érdekében még Metternich herceget is meghívta tiszteleti tagnak. E tárgyról írt 1839-ben a "Társalkodó"-ban "Felszólítás a' pesti nemz. Casino tagjaihoz" címmel.

Egyik legfontosabb kezdeményezése volt a Buda és Pest között létesítendő állandó híd, amelynek létrehozásában szinte állandóan tevékenykedett. Meg is vádolták, hogy a hidépítő vállalkozásnál a közérdek rovására saját vagyonát is igyekszik gyarapítani. Erre válaszul 160 részvényét letétbe helyezte, és hírlapi hirdetés formájában megvételtre felajánlotta. E vádakra válaszul "Néhány szó a' budapesti láncz-híd ügye körül" című cikket írta. Ez már a "Jelenkor" 1842. 102. számában jelent meg.

Gyakori cikkírási miatt egyik életrajzírója, Zichy Antal szerint Széchenyi egyenesen "felcsap újságírónak". Tette ezt annak ellenére, hogy általában akkoriban a bécsi udvar és Metternich ezen tevékenységet nem nézte jó szemmel, sőt, le is nézték azt, aki "komoly államférfi" létére hírlapíróként is szerepelt. Többben megemlítik, hogy Széchenyi stílusa a ma-

gyar publicisztika nyelvére is hatott. Természetesen nem készült tudatosan ezen tevékenységre, nagy céljai megvalósítása eszközeként tekintette. Erre a körülményre Teleki Józsefhez írott levelében a következő formában emlékezett 1840-ben:

"Írói pályámat illetőleg végre csak azt mondhatom: 1825-ben midőn már 35 éves voltam, még nem is álmodtam, hogy valaha mint író, a közönség előtt felléphessek – s arra egyedül azon belső meggyőződés birt, hogy bizonyos dolgokat ügyesebben is mint én, tán megsem cselekedheti senki is oly könnyen mint független állásomnál fogva – én". Majd megemlíti, hogy "Az alá, mit nyomtatásba közlök, mennyire emlékeztetem hív – sohasem mulasztom el nevémet tenni." Azt is megtudjuk itt, hogy nem minden cikkét őrizte meg: "A Társalkodóban iktatott némi czikkelyeknek pedig még mását nem bírom..."

Még erőteljesebben lépett a sajtó színterére, amikor Kossuth Lajos megindította a "Pesti Hírlap"-ot, ezt be is jelentette a "Társalkodó"-ban Helmezy Mihályhoz írott levelében, érdemesnek látszik hosszabban idézni e nagy tudatoságot eláruló írásából:

"Miután teljes meggyőződéseim szerint napról napra kevertőbb, bonyolodottabb állapotba süllyedünk, melyből alig lesz rendszerű mozdulhatóság..., végre eltökéltem magam, ismét kilépni az időszaki sajtó mezejére..." Többek között kifejtette még, hogy "élettemnek jó részét irkafirka közt töltém is, valóban sem a' szónak, sem az írásnak barátja nem vagyok", de a Kossuth féle 'Pesti Hírlap' megjelenése óta azonban "kik bona fide kívánják, hogy valami nagyobb szerű történjék e' hazában, mindent félre tenniök, 's elmulthatatlanul szólniök 's írniök kell." Tehát megindult a közvetlen sajtópolémia is, mert "ha mindenbül kiesni nem akarok..., nem írhatok könyvet, mihez egyébiránt sokkal nagyobb hajlamom volna, mert újság inkább csak felhevítésre, buzdításra való, most pedig már kész tervekkel 's munkával kellene állni elő; 's így, bár akarom, bár nem, újságlaphoz kell folyamodnom..." A szerkesztő természetesen elfogadta Széchenyi ajánlatát:

"Nagyságoddal, kinek főleg a Jelenkor Társalkodója 11 éves pályáján annyi dicsőt köszön, szövetkezhetni nemcsak öröm 's gyönyörűség nekem, hanem mind saját, mind országgazdasági ... szempontból tekintve, valódi szerencse." (Jelenkor 1842. 100. sz.) Tehát a sajtóvita céljaira ismételtelen rendelkezésre állt a "Jelenkor" és a "Társalkodó". Cikkek egész sorozatát indította el ezután, a "Pesti Hírlap" pedig elfogadta a bejelentett kihívást.

Talán a legfontosabb az "Adó és garas" harmincnégy cikkből álló sorozat, amelyben többek között részletesen taglalta "telek díj tervét", mely szerint bizonyos adózást javasol az addig kiváltságos nemesi földek után is egy országos közcélú pénztár céljaira.

Az ez idő tájban megjelent cikkek jelentős része vitázik Wesselényivel, Deákkal, de főleg Kossuth cikkeivel és megnyilvánulásaival. Bár időnként bizonyos közeledés is történt a korszak két legjelentősebb publicistája között. Bizonyosság erre például az 1844. január 1-jén megjelent "Kibékülés" című írás, melyben jelképesen békejobbot nyújtott nagy ellenfelének. Viszont az "Oppositio"-ban már elvetette az ellenzékiesség korabeli időszerűségét, mivel szerte az alkotmányosan működő kormánnyal szemben erre nincs szükség.

Fel kell hívni ismét a figyelmet arra, hogy a "Társalkodó"-n és a "Jelenkor"-on kívül írt más lapokban is, például már 1827-ben megjelent felhívása a "pesti löversenyekről" a "Magyar Kurir"-ban, valamint a "Pressburger Zeitung"-ban, a "Pesther Tageblatt"-ban. Publikált még a "Hasznos Multságok"-ban, a "Nemzeti Újság"-ban, de még a "Pesti Hírlap"-ban is láttak napvilágot megnyilvánulásai.

Hosszan sorolhatnánk még írásait, melyek a negyvenes évek második felében jelentek meg többek között vizek szabályozásáról, lötenyésztésről, Ipari Védegyletről, a hazai gyáriparról. Azonban itt már csupán egy 1848. március 27-én előbb a "Pesti Hírlap"-ban, majd a "Jelenkor" 44. számában megjelent "Mi lesz belőlünk, magyarokból?" című, szokatlanul optimista hangvételű cikkéből kívánunk idézni:

"Dicső nemzet, mely hamvaiból kiemelkedve, mikor egész Európa bomladozik, az emberiség díszére úgy fog állni most a rend, béke és szabadság fölött őrt, valamint hajdanta a kereszténységnek volt védőfala..."

A honnak milliói bevéve az alkotmány sáncaiba, s olly kedvezésekben részesítve, mik lehetetlen, hogy az égi hatalmak rokonszenvét a magyar fajnak meg ne nyerjék; mert emberiségesen meg van érdemelve, és e mellett évenkénti országgyűlés Budapesten, lehető legtágabb alapra állítva, – sajtószabadság és ekkép szabad vitatkozás, ezen egyedüli biztos audidotuma minden subversiv hajlamnak." Külön érdemes felfigyelni arra a körülményre, hogy a sajtószabadságot kiemelten megemlíti.

Széchenyi – egészségének az 1848-as év második felében történt összeomlása után – lényegében Döblingben már csak egy jelentősebb művet alkotott: a Bach minisztert és rendszerét epésen, maró gúnnyal bíráló, német nyelvű, Londonba kiadott "Ein Blick auf

den anonymen Rückblick"-et, – nem saját névvel. E könyv kiadásának közismerten tragikus következményei lettek...

Meg kell még említeni, hogy Széchenyi a döblingi intézetben sem veszítette el érdeklődését a magyarországi sajtótermékek iránt, továbbra is igyekezett tájékozódni. Tanúbizonyosság erre Tasner Antalhoz, titkárához írott levele, amelyben minden hazai sajtókiadvány és könyv megrendelésére kérte fel:

"Kérem január 1sőtől 1858. prenumeráljon minden időszakos magyar lapokra és nyomtatványokra, s pedig egyenesen nevemre: Ober-Döbling, Nr. 163; és bízom meg egy könyv-árust nekem minden magyar könyvet, vagy bármiféle közleményt, mely 1858-ban világot lát, megküldeni."

Végül tehát megállapíthatjuk, hogy Széchenyi István élete végéig figyelemmel kísérte a magyarországi sajtót, és igyekezett megszerezni a hozzáférhető hazai időszakos kiadványokat, könyveket.

Batári Gyula

MEGJELENT

ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR
KÖNYVTARTUDOMÁNYI ÉS MÓDSZERTANI KÖZPONT

A FELSŐOKTATÁSI ÉS SZAKKÖNYVTÁRAK CÍMJEGYZÉKE

BUDAPEST, 1991

MUNKATÁRSAINKRÓL

Emlékezés Kozocsa Sándor bibliográfusra

Kozocsa Sándor nevét az általa összeállított és évenként megjelenő irodalomtörténeti bibliográfiák tették általánosan ismertté. 1932-től 1965-ig kísérték figyelemmel a magyar kritika és irodalomtörténet teljesítményét. Még szerencsém volt személyesen ismerni: a könyvtár nagy öregjei közé tartozott Gulyás Pál, Goriupp Alisz, Fitz József, Dezsényi Béla kortársaként.

Szikár, gyors mozgású alakja – az elmaradhatatlan csokornyakkendővel – szinte naponta megjelent a Hírlaptárban, hogy adatokat gyűjtson. Kezében kis ceruzacsonkkal búvárkodta a lapokat, és a frissen felfedezett adatokat apró, teljesen szabálytalan és csak saját maga által kezelt cédulákra rózta, amelyeket azután otthonában szerkesztett tovább. Egyszemélyes intézménynek is mondhatjuk, hiszen megközelítőleg mindazt elvégezte, amit ma egy osztály feladataul adnak. Igen, bibliográfiai szenvedélyével családját is "megfertőzte", a bibliográfiai rendszerezésében és gépelésében segítségére volt felesége, Klári asszony, aki önkéntes alzáttal szolgálta férje "kedvtelését". Tudományos munkát is mondhatnánk, ám Kozocsa Sándor esetében tevékenysége azonos volt a hobbi-val, ami oly mértékig áthatotta gondolkodását, hogy fiait is az első magyar bibliográfusról, a *Sokfélté*-t szerkesztő Sándor Istvánról nevezte el: egyiknek a nagy előd vezetékneve, a másiknak a keresztnéve jutott.

Okosan és beosztással élt: a szorgos könyvtári munkát délben megszakította, hogy a Nemzeti Múzeum épületéből hazasiessen Rákóczi úti lakásába, s a jól megérdemelt ebéd után 15 perces szunditással gyűjtson erőt a délutántól sokszor estébe nyúló munkához. S lakásánál maradva, röviden szólni kell kitűnő könyvtáráról, amelynek díszei voltak irodalmunk első kiadásai. Legbecsesebb részét gyűjteményének a dedikált kötetek alkották: Karinthy Frigyes, Kosztolányi Dezső, Krúdy Gyula és a többi modern klasszikus kezevónaisaival.

Fiatalon, 16 évesen jegyezte el magát az irodalommal. Első elbeszélését az erdélyi Szászváros és Vidéke 1920-as évfolyamában sikerült megtalálni a közelmúltban.

Fiatalos lelkesedése nyugdíjas korában is végigkísérte, ekkor talált kapcsolatot irodalmunk párizsi avantgard műhelyével, s bibliográfiaival, amelyek a *Magyar Műhely* tematikus számainak adtak tárgyyszerű háttérrel, ő is hozzájárult Weöres Sándor, Kassák Lajos, Füst Milán, Szentkuthy Miklós szélesebb körű elismertetéséhez. Nem is szólva arról, hogy e kitűnő lap első tíz évfolyama repertóriumának az összeállítására is vállalkozott.

Amíg élt, meglehetősen sovány elismerésben részesült, nyugdíjba is korán, előnytelen anyagi körülmények közé kerülve kényszerült. Tartozunk neki azzal, hogy emlékét tisztelettel megőrizzük és továbbadjuk, és az akár megszállottságnak is tekinthető, állandó munkálkodását próbáljuk követni.

Lakatos Éva

Jékely Zoltán az OSZK-ban

Cikkek, tanulmányok sorozatát lehetne írni azokról a neves emberekről: tudósokról, írókról, költőkről, akik az elmúlt évtizedekben hosszabb-rövidebb ideig az Országos Széchényi Könyvtár munkatársai voltak. Ezen nevezetességek közé sorolható Jékely Zoltán költő, író és műfordító is, aki *Áprily* Lajos költő fia volt. Jékely 1913. április 24-én született Nagyenyeden. Középiszkolai tanulmányait szülővárosában és Kolozsvárott végezte. Budapestre költözése után Eötvös-kollégistaként a Pázmány Péter Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának magyar-francia-művészettörténet szakán végzett. Ezután első alkalommal 1935-től 1941-ig volt az OSZK munkatársa. Ezen évek alatt tanulmányúton is volt Francia- és Olaszországban. Közben versei, írásai is jelentek meg az Erdélyi Helikon, Nyugat, Szép Szó és Válasz című folyóiratokban. Észak-Erdély visszacsatolása után, 1941-ben vissza-

ment Kolozsvárra, ahol az ottani Egyetemi Könyvtárban dolgozott, közben különböző lapok munkatársa és a Termés című irodalmi lap szerkesztője. 1946-ban ismét Budapestre költözött, és újból könyvtárunkban helyezkedett el, többek között a Hírlaptárban dolgozott, akkor még a Nemzeti Múzeum épületében. Íróasztala – mint az osztály tisztviselőinek – a Hírlaptár akkori raktárában volt, ahonnan a kert fáit lehetett látni, időnként mint teremfelügyelő, a Hírlaptár olvasótermében teljesített szolgálatot. Mindezen körülményekre azért térünk ki részletesebben, mert a nagy költő – ha az ihlet megszállta, – időnként verseket is írt munkahelyén. Maradt fenn olyan költeménye, melyből ez egyértelműen megállapítható. Például 1949. június 8-án került sor ilyen esetre. Ugyanis ekkor alkotta "Júniusi reggel a könyvtárban" című szép "szerelmes" költeményét "könyvtári" katalóguscédulára, ki-kitekintve közben a Múzeum-kert akácfáira, nagyszerűen idézve a környezet hangulatát, akik még dolgoztak régi munkahelyünkön, jól érezkelhetik ezt.

Íme a vers:

"Egy vén könyvtári cédulára
írom fel titkos üzenetnek:
ki száz év múlva megtalálja,
tudja meg, szeretlek, SZERETLEK!

Kötetbe préselt régi évek
közt, hol az idő megtüremlett
s nem hallszanak a percenések –
sóhajtom – suttogom: SZERETLEK!

A megvasalt öreg akácfa
az ablakon be-benevethet
életem éke, drága násfa,
szeretlek, szeretlek, SZERETLEK!

1949. jún. 8.

*

Úgy gondoljuk, első olvasásra is megállapítható, hogy a vers a Hírlaptár kertre néző raktárában íródott, erre utal a "kötetbe préselt régi évek" kitétel is.

Egyébként a költő 1954-ig volt könyvtárunk munkatársa, tehát mintegy tizennégy évet töltött a nemzeti könyvtár falai között. Távozásának feltehető oka az volt, hogy az ötvenes évek közepétől már meg tudott élni az irodalmi tevékenységből is: vers- és prózairásból, műfordításból, verses játékok, színművek írásából. Alkotásaiért 1939-ben Baumgarten-, 1970-ben és 1979-ben József Attila-díjat kapott.

Összegyűjtött versei 1985-ben, novellái 1986-ban láttak napvilágot. *Jékely Zoltán*, a Nyugat ún. harmadik nemzedékének igen jelentős képviselője 1982. március 19-én hunyt el Budapesten.

A szerkesztőbizottság szeretné, ha a továbbiakban a Híradó hasábjain rendszeresen cikkek kerülnének közlésre a könyvtárban hajdan működő, jelentősebb írókról, tudósokról. Reméljük, hogy ez az írás a beinduló sorozat első darabja, melyet majd más, hasonló jellegű írások követnek.

Batári Gyula

SAJTÓFIGYELŐ

**Hasznos kitekintés!
Supervisory Management (USA)**

**Milyen jogokról
kell lemondani annak,
akit előléptetnek?**

Az újonnan kinevezett vezetők gyakran nehezen fogadják el azt a ténytet, hogy bizonyos jogokról ezentúl le kell mondaniuk, s ez veszélyezteti karrierjüket. Melyek ezek a jogok? Vegyük őket sorra.

– Ezentúl nem jöhetnek ki a sodrúkból, nem tombolhatják ki mérgüket és nem figyelmeztethetik beosztottjaikat másként, csak higgadt, nyugodt módon, mert ennek az ellenkezőjét nagyon rossz néven veszik tőlük. Ha valaki saját magát nem tudja fegyelmezni, másokat se fegyelmezzon.

– Arról is le kell mondaniuk, hogy munkatársaikkal, azaz beosztottjaikkal túl közvetlen kapcsolatot tartsanak fenn, és beleolvadjanak a tömegbe. A jó vezető megőrzi tekintélyét, de egyúttal barátságos marad; irányítói és tanácsadói képességével kiemelkedik, de semmiképp sem bizalmaskodó.

A magasabb pozícióba kerülés nagyobb idő- és energiaráfordítást kíván az embertől. A munkaidő lejártával a főnök "nem zárhatja be a boltot": ha szükséges, bármikor készen kell állnia, hogy meghallgassa beosztottjai problémáit, még a magánjellegűeket is, vagy képviselje őket mind a vállalat, mind a társadalom felé.

Nagyon fontos, hogy a vezető személyes problémáit ne vigye magával munkahelyére, mivel az ő feladata az, hogy ott mások gondjaival foglalkozzon. A főnök sohase mutatkozik gyengének: ne legyen nyugtalan, zavart, saját haragját, bánatát próbálja meg önmagában feldolgozni.

Az olyan vezetőket, akik vádaskodnak és örökké másokat kritizálnak, beosztottaik hamarosan alkalmatlannak fogják tartani feladatukra. A túl szabad véleménynyilvánítás egyrészt féltelmet ébreszt a dolgozóknak, másrészt a főnök szavai gyakran a felső vezetők véleményének tűnhetnek, és ez félreértésekre adhat okot. Ezért jobb, ha a főnök nem mond kritikát egy beosztottról a háta mögött, és nem kritizál másik vezetőt beosztottjai előtt, hanem átgondolja, mit milyen formában adjon elő, és mindig az egyenes utat választja.

A vezetőnek arra kell törekednie, hogy mindig támogassa az előremutató változásokat, és készítse fel a dolgozókat az új helyzetre. Aki a dinamikus, változásokat követelő környezetben hátrahúzó erő, az csatát vesz.

Az előreléptetés hatalommal, tekintéllyel együtt felelősséget is ruház az emberre. Mind a felső vezetés, mind a beosztottak elvárják, hogy egy főnök vállalja a felelősséget mindenképp, ami a hatáskörébe tartozik, és ne próbálja azt áthárítani másokra.

A főnök sohase alkalmazzon szankciókat, és ne fegyelmezzon senkit csak azért, mert személyes ellenszenv vezeti, vagy elégtételt akar venni valakin. Ezeket csak akkor használja fel, ha valóban szabálysértés történt, s akkor is nagyon ügyeljen arra, hogy jogosan és igazságosan cselekedjen.

Nem helyes, ha a főnöknek kedvencei vannak: beosztottjait kizárólag képességeik és készségeik alapján ítélje meg, és senkinek se nyújtson jogtalan előnyöket.

A tisztelet elvesztésének leggyorsabb módja, ha a vezető olyasmit kér beosztottjaitól, amit ő maga nem, vagy nem szívesen tenne meg; ami szabályellenes, vagy nem etikus, kellemetlen, vagy kínos. Az ilyen viselkedés ellenérzést vált ki a munkatársakból, és nem csoda, ha megtagadják a végrehajtást.

Végül a vezető beosztásának nem várhatják munkájuk azonnali elismerését. Elsősorban nekik arra kell törekedniük, hogy beosztottaik minél előbb megkapják jutalmukat, és türelemmel várni a saját elismerésükre, hiszen ez közvetlenül kötődik az általuk irányított dolgozók sikeréhez.

(Boruzs Edina)
Munkaügy, 1991. 4-5. sz.

A Zárt kiadványok tárának születése

A Magyar Nemzet 1989. évi november 22-i számában Mátraházi Zsuzsa tollából "Volt egyszer egy tár – Felszabadult zárt kiadványok" címmel cikk jelent meg. Írója beszámolt arról, hogy az Országos Széchényi Könyvtárban őrzött s "zárt anyagként" kezelt kiadványokat az olvasók a könyvtárban ezentúl szabadon használhatják.

E könyvtári részleg keletkezéséről számolok be most, létrejöttének talán egyetlen tanúja vagyok. Ezzel kapcsolatos emlékezéseim esetleg adalékul szolgálhatnak az 1945 utáni évek politikai és kulturális történetéhez.

A Nemzetgyűlési Könyvtár főigazgatója, dr. Trócsányi György 1945 végén felajánlotta: szerződjem hozzá könyvtárosnak. Ajánlatát elfogadtam, és 1946. február 1-jével munkahelyemet elfoglaltam.

Sokféle érdekes munkám mellett a főigazgató megbízott az úgynevezett "zárt anyag" kezelésével. Ez a kérdés a könyvtárban már közel egy éve napirenden volt, miután miniszterelnöki kormányrendelet intézkedett bizonyos könyvek, folyóiratok megsemmisítéséről.

A Miklós Béla vezérezredes miniszterelnöksége alatt Debrecenben működő Ideiglenes Nemzeti Kormány 1945. február 26-án kelt 530/1945. ME rendelete a Moszkvában, 1945. év január 20. napján megkötött fegyverszüneti egyezmény 16. pontjának végrehajtásaként rendkívül gyorsan és szigorúan intézkedett. Az 1. § szerint: "Meg kell semmisíteni a könyvnyomdák, könyvkiadói vállalatok, könyvkereskedők, köz- és kölcsönkönyvtárak, iskolai könyvtárak, valamint magánszemélyek birtokában lévő minden fasiszta, szovjetellenes és antidemokratikus sajtóterméket (könyv, folyóirat, napilap, hirdetés, röplap, képes ábrázolat, stb.), tekintet nélkül arra, hogy az magyar, vagy más nyelven jelent meg. Különösen és kivétel nélkül megsemmisítendő a fasiszta (nemzetiszocialista) politikusok fasiszta szellemű életrajzai, nyilvánosan elmondott beszédei, fasiszta állampolitikát méltató, tudományos színezetű művek, a német hadviselést feldicsérő sajtótermékek, a fasiszta politikusoknak ily szellemű művei, a fasiszta pártoknak és kiadóhivataloknak összes politikai jellegű kiadványai, vagy ilyen vonatkozású szépirodalmi termékei, stb."

A rendelet 2. §-a megtiltotta az 1. §-ban megjelölt sajtótermékek kiadását, utánnomását, forgalomba hozatalát, terjesztését, külföldről történő behozatalát.

A 3. § kötelezte az 1. §-ban felsoroltakat arra, hogy a rendelet hatálybalépésétől számított tizenöt nap alatt a szóban forgó sajtótermékeket "a törvényhatóság első tisztviselője által kijelölt gyűjtőhelyre" szállítsák.

A 4. § e sajtótermékek bezúzásáról intézkedett, az 5. § pedig az 1. §-ban foglaltak elleni cselekedeteket büntettnek minősítette.

A rendelet alapján Budapesten a Miniszterelnökség sajtóosztálya 1945 elején kiadta a "Fasiszta, szovjetellenes, antidemokratikus sajtótermékek 1. jegyzékét (72 lap), továbbá 2. jegyzékét (64 lap). Ezt követően a két füzet 1946-ban újra megjelent, majd a 3. jegyzék (29 lap), s a 4. jegyzék (51 lap).

Trócsányi főigazgató engem bizott meg a kicsinek nem mondható és felette kényes feladat teendőivel. Mindenekelőtt gondosan tanulmányoztam Varga Bélának, a Nemzetgyűlés elnökének a zárt anyaggal kapcsolatos 1945. április 30-án kelt rendeletét, s a Budapest székesfőváros polgármesterének átiratát a szóban forgó sajtótermékek beszolgáltatásáról. Egy 1945. június 16-án kelt ügyirat szerint a könyvtár héttapos jegyzékben tájékoztatta a Miniszterelnökség sajtóosztályát arról, hogy a Nemzetgyűlési Könyvtárban a jegyzékekben felsorolt kiadványok közül melyek találhatóak meg.

A nyár folyamán azonban nem intézkedtek, az inkriminált állományegységek 1946. februárjában még a Parlamenti Könyvtárban voltak. A hónap végén egy kora reggelen viszont megjelent – jobban mondván "ránk csapott" – a Szövetséges Ellenőrző Bizottság szovjet tagozatától Szergejcsuk alezredes (keresztnevére nem emlékszem) a már működő politikai rendőrségnek vagy harminc tagjával. Azzal a feladattal "törtek" ránk, hogy személyesen is átvizsgálják a könyvtár összes raktárát: a már kiemelt műveken kívül nem maradt-e ott nemkívánatos anyag.

A csapat ellepte a raktárakat. A főigazgató középük rendelt. A vasállványok között megkezdődött a vizsgálódás kötetről kötetre, mely voltaképpen szakszerűtlen matatás volt, hiszen a csapat tagjai csak magyarul tudtak, s ha gyanús volt számukra egy idegen nyelvű könyv, engem kérdeztek meg tartalmáról, de ha egy szót szoltam valamelyik kötet érdekében, görömbön és fenyegetően letorkoltak.

Trócsányi jelentette a történeteket Varga Bélának, a Nemzetgyűlés elnökének, aki közölte: tünnünk kell az akciót.

Ebédidő közelgett, s miután Trócsányi folyamatosan tájékoztatta Varga Bélát a rideg, ellenséges hangulatról, az elnök nagyot gondolt: meghívta a csapatot az országház büféjébe ebédre, Szergejcsuk alezredesnek pedig Trócsányi szobájában terített.

Az ebéd pompás volt, és finom vörösbor is került – bőségesen – az asztalra. Ebéd után a fenyegető feszültség enyhült. Trócsányi jól beszélt oroszul, s délután ötig elbeszélgetett Szergejcsuk alezredessel a szobájában. Ez a könyvkutatás vagy tíz napig tartott. A csoport azonban csak tájékozódott, egyetlen könyvet sem vitt el.

Március elejére némileg megnyugodtak a kedélyek, ezért 11-én javaslatot tettem az 1–4. jegyzékben szereplő könyv- és folyóiratállomány biztos elhelyezésére. Az az ötletem támadt, hogy Trócsányi főigazgató keresse fel Varga Bélát, a Ház elnökét, s kérje fel, vegye igénybe Rákosi Mátyás közbenjárását Szviridov altábornagnál annak érdekében, hogy legalább a Nemzetgyűlés könyvtára megtarthassa őrizetében azokat a könyvtár állományában meglévő anyagokat, amelyek a jegyzéken szerepelnek. A közvetítés eredményes volt: Szviridov altábornagy szóbeli engedélyét Varga Béla közölte Trócsányival. Ezt követően jómagam április 16-án elkészítettem javaslatomat a zárt anyag végleges elhelyezésére s kezelésének módozataira. Varga Béla a javaslatot elfogadta, s a könyvtár megkapta írásbeli rendeletét.

S ekkor történt az az elég merész, illegális akció, melynek során a Nemzetgyűlési Könyvtár április 25-én átvette a Magyar Tudományos Akadémia zárt anyagát, miáltal az 1–4. jegyzék anyaga szinte teljessé vált. Az így összeállt állomány mű- és kötettség szerinti jegyzéke 1946. június 6-án készült, s azt a főigazgató megküldte a Belügyminisztérium politikai rendőrségének. Ugyanezt a jegyzéket Varga elnök június 26-án megküldte a Szövetséges Ellenőrző Bizottságnak is, mely azonban a gyűjteményből 48 kötetet kiemelt, és nyugta nélkül elvitt. A SZEB október 4-én úgy intézkedett, hogy a Nemzetgyűlés könyvtárának zárt anyagából csak egy példány maradjon a könyvtárban, a másod- és harmadpéldányokat be kellett szolgáltatni.

A Nemzetgyűlési Könyvtárban az összevont, már csak egy példányban meglévő állományegységeket zöld színű "Zárt anyag" szövegű címkével megjelölve, az Országház kupolacsarnoka alatti, ablak nélküli helyiségben állványokra kerültek szigorú raktári jelzet szerinti rendben a katalógusokkal együtt.

Elnöki rendeletre a zárt anyagot csak az használhatta, aki főhatóságától iktatott, pecsét-

tel ellátott, a vezető által aláírt, névre szóló írásbeli kérelemmel jelentkezett. Naponta öt-hat látogató kutatott itt a Népügyészségtől, a Nép-bírószágtól, a politikai rendőrségtől.

Sem a használat, sem a tárolás nem maradt ellenőrzés nélkül. Időnként a politikai rendőrségtől megjelent egy-egy megbízott, írásban igazolta magát. Kinyitotta a zárt anyag helyiségét, a katalógusból kiemelt egy cédulát, s kérte a kötet bemutatását.

A szövetséges hatalmakkal Magyarország 1947. február 10-én aláírta az 1945. évi fegyverszüneti pontok alapján a békeszerződést, mely a szükséges ratifikációk után 1947. szeptember 15-én lépett hatályba. Ezzel Magyarország visszaszerezte szuverenitását, s megszűnt a Szövetséges Ellenőrző Bizottság magyarországi működése. Ez a nap döntötte el a Nemzetgyűlési Könyvtárban őrzött zárt anyag sorsát. Délután három óra tájban a könyvtárban nyílt parancssal megjelent Szergejsuk alezredes, s közölte a főigazgatóval, hogy a Szövetséges Ellenőrző Bizottságtól parancsa van arra: a teljes "zárt anyagot" szállítsa át az Országos Széchényi Könyvtárba, mert a jövőben ott fogják tárolni és kezelni.

Ellenkezni, segítséget kérni nem tudtunk. Az Országház VIII. számú kapuja előtt két szovjet

katonai teherautó állt, s 25–30 szovjet katona sorakozott nagy, fahordásra szolgáló fűzfa kosarakkal a hátukon a könyvtár bejáratánál.

Kinyitottam a raktárat, kiemeltem, s hónom alá helyeztem a négy katalógusdobozt, a katonák pedig hozzákezdték az állomány lerámolásához az állványok polcairól, minden rendszer nélkül; aki amit elért, kosarába rakta, beszórta a két tehergépkocsi valamelyikébe. Szergejsuk alezredes megengedte, hogy mint a gyűjtemény kezelője, velük menjek. A rakomány teletjére helyezett üres kosarak közt kuporogtam.

Az Országos Széchényi Könyvtár akkori főigazgatója, Tolnai Gábor éppen osztályvezetői értekezletet tartott. Kénytelen voltam megzavarni, jelezve, hogy a SZEB parancsára a "zárt anyagot" átvételre áthoztam. Tolnai dermedten meredt a két teherautónyi rakományra, szinte sóbálvánnyá vált. Halk szóval utasítást adott, hogy vigyék az anyagot az Eszterházy-palota pincéjébe.

Trócsányival aznap némán szívtuk a pipánkat. Másnap reggel megjelentek az Országház épületében a megszokott kutatók, de hiába. Csak hónapok múlva állt össze, s vált újra használhatóvá az állomány.

*Dr. Tombor Tibor
Magyar Nemzet, 1991. jan. 23.*

KÖNYVTÁRUNK ÉLETÉRŐL

KÖRLEVÉL

Az Alkotmánybíróság 42/1991./VII.12./ AB határozata a Mt.V.2.§.-át

mely szerint:

"A szakszervezet egyetértése szükséges a dolgozó

- a) személyi alapbérének megállapítása,
- b) miniszteri, vagy magasabb szintű kitüntetésre vonatkozó javaslatlétel, valamint jutalmazása,
- c) fizetett rendkívüli szabadságban részesítése,
- d) részére munkáltatói lakás, vagy lakástámogatás, valamint szociális juttatás adása esetében. A szakszervezet munkahelyi szerve ezt a

jogát a szakszervezeti bizalmi (főbizalmi) útján gyakorolja. Ha az intézkedésre a munkáltató magasabb egységének vezetője jogosult, a bizalmival (főbizalmival) együtt tett javaslat alapján az említett egységnél működő szakszervezeti szerv egyetértése szükséges. Egyetértés hiánya esetén a munkáltató felsőbb vezetője és szakszervezeti szerve együttesen dönt." alkotmányellenesnek minősítette, és azt megsemmisítette.

(Magyar Közlöny 1991/78. szám, 1458–1459. I.)

Fentiek értelmében, az említett ügykörökben a szakszervezet egyetértési joga megszűnt.

Budapest, 1991. augusztus 6.

*Juhász Gyula
akadémikus
főigazgató*

SZERKESZTŐSÉGI ROVAT

Elhunyt az OSZK Híradó első szerkesztője, Kovács József

Szomorú hírről értesülhettünk a közelmúltban, 65 éves korában eltávozott az élők sorából Híradónk első szerkesztője: Kovács József. Mivel az utóbbi időben ritkán utazott Budapestre, Őt személyesen könyvtárunk munkatársai közül csak azok ismerték, akik a zirci üdülönket időnként igénybe vették. Ugyanis 1959 óta Zircen tevékenykedett, mint az ottani Műemlék-könyvtár vezetője.

Az 1958. május 10-én OSZK Szakszervezeti Híradó címmel induló lapunk szerkesztője feltehetően azért lett éppen Ő, mert a könyvtárba kerülésekor már rendelkezett némi újságírói gyakorlattal is. Még az Ő tevékenységének az ideje alatt a lap címe átváltozott a maira, azaz OSZK Híradóra. Az első év számaint Kovács József állította össze, és a tartalom nagy ré-

szét is maga írta. Szerkesztői működése befejezéséről a második évfolyam negyedik számában (1959. február 15.) a következőket olvashatjuk:

"Lapunk szerkesztőjét, Kovács Józsefet intézet-vezetésünk a zirci Műemlékkönyvtár vezetésével bízta meg. Szakszervezeti Bizottságunk nevében ezúttal mondunk köszönetet a szerkesztésben végzett értékes munkájáért... Lapunk szerkesztését a következő számtól a szerkesztő bizottság veszi át."

Az első szerkesztő azonban a továbbiakban is írt cikkeket a Híradóba, elsősorban közvetlen munkahelyéről, a zirci Reguly Antal Műemlék-könyvtárról, de időnként egyéb problémákról is jelentek meg értékes írásai. Reméljük, hogy példás vezetői munkájáról és tudományos tevékenységéről is olvashatunk még lapunk hasábjain, vagy máshol!

Kovács József távozása azért is nagy veszteség szerkesztőségünknek, mert – sajnos – nem kértük fel idejében, hogy írjon részletesebben lapunk alapításának körülményeiről...

-i -a

KÉZIRATOS TÉRKÉPEK AZ ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR TÉRKEPTÁRÁBAN

I. KÖTET.

ÖNÁLLÓ KÉZIRATOS TÉRKÉPEK 1-2.

Kiadja és terjeszti
az Országos Széchényi Könyvtár,
1827 Budapest, Budavári Palota F épület.

Ára: 590,- Ft

A katalógus az ország második legnagyobb, 2.081 műből álló kéziratos térképgyűjteményét mutatja be. A bibliográfiai adatokon túlmenően az egyes térképek leírása részletes tájékoztatást nyújt a tartalmukra vonatkozóan is. A különböző provenienciákból – nem utolsósorban az alapító Széchényi Ferenc gróf adományából – összeállt gyűjtemény zömében XVIII-XIX. századi műveket tartalmaz. Szerzőik között a magyar kartográfia történet számos kiválósága, mint pl. Mikoviny Sámuel, Balla Antal, Kenedits József, Huszár Mátyás, Beszédes József is szerepel, így az anyag jól képviseli a magyar kartográfia fejlődését. A katalógust szerzői, cím szerinti, tematikai, földrajzi és provenienciális index egészíti ki. A kötet közreadásával az Országos Széchényi Könyvtár a kutatók régi kívánságának tesz eleget.

OSZK HÍRADÓ

A nemzeti könyvtár lapja

XXXIV. évfolyam – 1991. 7-8. sz.

A szerkesztőbizottság elnöke: Ferenczy Endréné

Főszerkesztő: Batári Gyula

A szerkesztőbizottság tagjai: Berke Barnabásné, Juhász Lászlóné, Ottovay László, Poprady Géza, Rózsa Mária, Sereš Tibor, Somkuti Gabriella, Somogyi Pálné, Sonnevend Péter

Műszaki szerkesztő: Rosta Lajosné, Burány Tamás

A szerkesztőség címe:

Budapest I., Budavári Palota 'F' ép.

Postacím: 1827 Budapest. Telefon: 156-9498

Felelős kiadó: Juhász Gyula főszerkesztő

Előfizethető OSZK Kiadványtár

Budapest I., Budavári Palota 'F' épület

Postacím: 1827 Budapest

Készült az OSZK Nyomdaüzemében, 520 példányban, 4 A/5 lv terjedelemben. Felelős vezető: Burány Tamás. Munkaszám: 91.249

ISSN 0324-2064

AZ ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR ÚJ KIADVÁNYAI

ára (Ft)

Magyar Nemzeti Bibliográfia. Időszaki kiadványok bibliográfiája. 1986.	480,-
Magyarország bibliographiája Petrik VII. Pótlások.	360,-
Magyarország bibliographiája Petrik VIII. Függelék.	440,-
A magyar irodalom és irodalomtudomány bibliográfiája 1985.	400,-
Magyar Könyvészet 1987. I-II.	590,-
Magyar Könyvészet 1988. I-III.	1.500,-
Magyar Könyvészet 1989. I-III.	1.500,-
Régi magyar könyvtár III. kötet 1-2. Pótlások, kiegészítések, javítások.	kötetenként 200,-
Hungarika-anyagot őrző külföldi könyvtárak címjegyzéke:	
Ausztria	100,-
NDK	80,-
NSZK	150,-
Svájc	80,-
Az idén előreláthatóan a következő füzetek jelennek még meg:	
Skandináv államok	
Benelux államok	
Nagy-Britannia és Észak-Írország	
Franciaország	
(Az egyes füzetek ára a terjedelemtől függően 80-150,- Ft között lesz.)	
Kéziratos térképek az Országos Széchényi Könyvtár Térképtárában. I. kötet. Önálló kéziratos térképek... 1-2.	590,-
Osztaurusz	150,-
Tanulmányok a középkori magyarországi könyvkultúráról	250,-
Catalogus Librorum sedecimo saeculo impressorum, qui in Bibliotheca Nationali Hungariae Széchényiana asservantur I-III.	4.000,-
Magyar Könyvgyűjtő Új Kézikönyve I-II.	3.120,-
Magyar Könyvészet 1961-1975. Nyelvészet, irodalom. (Mikrofilmlapos kiadvány)	500,-